

Prezenta publicație este editată cu sprijinul Misiunii OSCE în Moldova. Opiniile și informația cuprinse în publicație nu reflectă neapărat politica și poziția OSCE.

Alcătuitor și editor:

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii «La Strada»

Președinte: Ana Revenco

Unele materiale din această ediție pot fi xerocopiate gratis și reproduse fără acordul prealabil al autorilor numai în scopuri instructive, științifice, ce nu urmăresc obținerea de profit, cu condiția indicării autorilor și sursei de informare.

Pentru informații suplimentare privind prezenta publicație ne puteți contacta:

MD 2012, L.P. 259, Chișinău,
Republica Moldova

Tel.: (373 22) 23 4 9 06;

Fax: (373 22) 23 4 9 07;

E-mail: office@lastrada.md;

Web Site: <http://www.lastrada.md>

Responsabil de ediție:

Tatiana Fomina

Tel.: (373 22) 23 4 9 21

Design:

Victor Luca

Ilustrație:

Salvador Dali.

Raphaelesque Heand Exploding. 1951

Cuprins

Cuvânt înainte despre ediția curentă	1
I. DEFINIȚIA ȘI ELEMENTELE DE BAZĂ ALE MNR	
I.1. Mecanismul Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor traficului de persoane ca o nouă strategie europeană de contracarare.....	2
I.2. Structura Mecanismului Național de Referire a victimelor traficului de persoane	5
I.3. Coordonarea acțiunilor în cadrul MNR: cum ar trebui să fie ea în Moldova?	8
II. BAZA NORMATIVĂ	
II.1. Actele normative ale Republicii Moldova în domeniul contracarării traficului de persoane. Formalizarea colaborării în cadrul MNR.....	9
II.2. Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane	11
III. SECTORUL NEGUVERNAMENTAL ȘI MNR	
III.1. Organizațiile neguvernamentale, rolul lor în societate și în funcționarea MNR. Semnificația MNR pentru democratizarea societății.....	14
III.2. Linia Fierbinte – instrument indispensabil al Centrului de Contact pentru identificarea persoanelor traficate	17
IV. ASISTENȚA ȘI PROTECȚIA VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE. NECESITĂȚI ȘI REALITĂȚI	
IV.1. Serviciile privind protecția și asistența victimelor traficului de persoane. Teorie și practică.....	19
IV.2. Protecția victimelor traficului de persoane	21
IV.3. Respectarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Activitatea organelor de drept în acest domeniu	23
V. EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ	
V.1. Șase luni de activitate a Agenției pentru coordonarea asistenței victimelor traficului de ființe umane. Rolul Liniei Fierbinți a Echipei mobile	25
V.2. Traficul de ființe umane: este gata oare UE să reacționeze?	27
VI. CONCLUZII	
Avantajele creării MNR	29

Cuvânt înainte despre ediția curentă

Prezenta ediție este consacrată constituirii Mecanismului Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția victimelor traficului de persoane în Republica Moldova. Este prima din seria de ediții tematice, preconizate a fi editate de Centrul Internațional "La Strada" (Moldova) în scopul reflectării uneia dintre cele mai globale probleme ale comunității mondiale contemporane – traficul de ființe umane și identificarea căilor de depășire a situației create. Preconizăm, de asemenea, să consacram fiecare ediție unei teme aparte din contextul problemei date.

Ediția este destinată în primul rând specialiștilor, a căror activitate ține de combaterea traficului de persoane, inclusiv contracararea fenomenului, pedepsirea vinovaților și asigurarea asistenței și protecției victimelor. Totodată, sperăm că ediția va deveni o sursă utilă de informație nu numai pentru grupurile profesionale, ci și pentru reprezentanții structurilor de forță, precum și pentru toți cei, care nu rămân indiferenți față de problema bunăstării și dezvoltării stabile a societății civile din republica noastră, conforme valorilor democratice unanim recunoscute.

Rămânem, de asemenea, în speranța că experiența și viziunea noastră va prezenta interes nu numai pentru cititorii din Moldova, dar și pentru colegii de peste hotare și că în paginile ediției își va găsi mereu locul convenit experiența și opiniile reprezentanților diferitelor structuri guvernamentale și organizații neguvernamentale din Republica Moldova, organizațiilor interguvernamentale internaționale, precum și din alte țări. Or, problema traficului de persoane, prin esența sa, este una transnațională și soluționarea ei reclamă o colaborare a comunității mondiale, inclusiv schimbul de informații între guvernele diferitelor state.

Nu întâmplător am ales pentru primul număr al ediției tema creării Mecanismului Național de Referire a victimelor traficului de persoane – o nouă strategie europeană de combatere a traficului. Tema este interesantă, înainte de toate, prin faptul că, în definitiv, comunitatea europeană progresistă a recunoscut până la urmă necesitatea unei abordări conceptuale noi în organizarea combaterii traficului de persoane, bazate pe respectarea drepturilor omului și tratarea umană a victimelor. Acest lucru necesită o popularizare largă, chiar dacă, în ultimii ani, comunitatea internațională a întreprins o serie de măsuri în Moldova și întru-un șir de alte state europene. Plus la toate, tema dată vizează activitatea mai multor structuri (naționale, internaționale și străine), antrenate în lupta cu traficul, și necesită conștientizarea și discutarea rolului fiecăreia, precum și evidența specificului republicii noastre.

Tema ediției curente este în strânsă legătură și cu problema respectării drepturilor omului – subiectul numărul unu al atenției noastre, colaboratorii unei organizații neguvernamentale de apărare a drepturilor omului. Ea ne permite să ne îndreptăm către experiența altor țări, care au întreprins deja pași concreți privind implementarea strategiei respective și să ținem cont de experiența lor în propria activitate.

Sperăm ca prin prezenta ediție să venim cu aportul nostru la crearea Mecanismului Național de Referire în Moldova și să contribuim astfel la protecția drepturilor victimelor traficului – ale concetățenilor noștri, cărora le-a fost sortit să cunoască din propria experiență toată cruzimea și coșmarul robiei contemporane, a celor pentru care noi lucrăm.

De la autori

Ce înseamnă traficul de persoane?

"Trafic de persoane" înseamnă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scopul exploatării. Exploatarea va include, la nivel minimum, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea de organe."

Articolul 3, alineatul (a) din Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

I. DEFINIȚIA ȘI ELEMENTELE DE BAZĂ ALE MNR

I.2. Mecanismul Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția victimelor traficului de persoane ca o nouă strategie europeană de contracarare

Succint despre Mecanismul Național de Referire

Mecanismul Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor traficului de persoane (în continuare – MNR) reprezintă o strategie novatoare de contracarare a traficului de persoane, care a întrunit cele mai bune realizări teoretice și practice din diferite țări ale Europei în acest domeniu. În opinia experților diferitelor organizații europene și mondiale, inclusiv ai OSCE, implementarea MNR în țările de destinație, tranzit și origine a traficului ar permite o creștere considerabilă a eficienței combaterii fenomenului, plasarea acestei activități la un nou nivel calitativ.

În anul 2003 țările membre ale OSCE, inclusiv Republica Moldova, au încuviințat Planul de acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane¹, care prevede crearea MNR în fiecare țară. Un an mai târziu a văzut lumina tiparului *Ghidul practic de creare a MNR*, elaborat de OSCE/ODIHR. Potrivit acestui ghid, MNR **„...este o structură de colaborare, în cadrul căreia organele de stat își îndeplinesc obligațiunile lor privind apărarea și respectarea drepturilor omului în raport cu victimele traficului, coordonându-și în plan strategic eforturile lor cu societatea civilă și alți subiecți, preocupați de victimele traficului de persoane”**.²

Pornind de la caracterul complex al postulatelor teoretice, ce stau la baza concepției MNR, vom încerca să analizăm esența ei în paginile prezentei ediții, răspunzând consecutiv la un șir de întrebări cheie pentru fiecare aspect al concepției respective.

Care sunt premisele creării MNR în țările europene?

Înainte de a răspunde la această întrebare, se cuvine să precizăm, în primul rând, că mo-

dul de abordare a protecției și asistenței victimelor traficului de persoane, existent în prezent în majoritatea statelor din Europa, este departe de a fi perfect. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inclusiv dreptul de a părăsi țara de reședință, sunt astăzi recunoscute cu ușurință de toate statele la nivel de drept internațional. Dar la nivel de drept național (atât teoretic, cât și în practica aplicării lui) respectarea drepturilor omului trece pe planul doi. Fiecare stat tinde să-și apere în primul rând interesele naționale, adesea în detrimentul apărării drepturilor omului. Anume de-aceia în țările de destinație, unde victimele traficului au fost exploatate ca robi, ele sunt considerate înainte de toate delincvenți, infractori ai legislației privind ordinea de intrare și/sau ședere în țară. Ele sunt deportate fără dezbateri judiciare privind circumstanțele esențiale ale cauzei, fără a li se acorda vreun oarecare sprijin sau asistență.

Chiar și în țările democratice cele mai dezvoltate, victima poate conta pe recunoașterea, apărarea drepturilor și acordarea asistenței numai în cazul dacă ea va fi de acord să colaboreze imediat cu poliția și să depună mărturie. Or, psihicul victimei traficului este traumatizat, de regulă, ea nu poate lua decizii cumpănite. În plus, victimele traficului nu au încredere în structurile oficiale și nu întotdeauna sunt gata să colaboreze chiar de la început cu poliția. Ele înclină să creadă că poliția este coruptă și se tem de răzbunarea criminalilor-traficanți. Uneori este nevoie de câteva săptămâni sau chiar și luni, ca victima să depășească sindromul posttraumatic și să fie din nou în stare a gândi și a vorbi normal. Dacă ea și cade de acord până la urmă să depună mărturie, atitudinea structurilor de stat și a organizațiilor guvernamentale rămâne a fi diferită. Organele de drept ale țărilor de destinație sunt

„În spiritul actelor internaționale, statele sunt obligate să respecte și să asigure respectarea drepturilor omului, inclusiv obligația de a preveni încălcarea drepturilor, de a investiga încălcările și de a întreprinde măsuri corespunzătoare împotriva infractorilor, precum și a-și asuma remedierea și repararea prejudiciilor aduse persoanelor care au suferit în urma infracțiunilor în cauză”.

Principii Standard ale Drepturilor Omului privind Tratatamentul Persoanelor Traficate
Alianța Globală Împotriva Traficului de Femei – Thailanda
Fundația Împotriva Traficului de Femei (STV) – Olanda
Grupul Juridic Internațional privind Drepturile Omului – SUA
Ianuarie 1999

¹ Decizia nr. 557 a Consiliului Permanent al OSCE (PC DEC/557), Planul de Acțiuni OSCE pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane, 24 iulie 2003.

² „National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons”. A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, Warsaw, 2004, pag. 15.

preocupate cu preponderență de succesul urmării penale a traficantilor. Starea psihică și fizică a victimei, apărarea intereselor ei este mai degrabă apanajul organizațiilor neguvernamentale. O asemenea atitudine, firește, nu contribuie la stabilizarea stării psihice a victimei și chiar poate provoca dezicerea ei de la de pozițiile inițiale.

Revenirea acasă de cele mai dese ori înseamnă pentru victimele traficului de ființe umane un nou stres. În primul rând, ea se reîntoarce în aceeași atmosferă de sărăcie, disperare, iar adesea și de violență, de care a încercat să scape, plecând peste hotare. În plus, adesea ea se confruntă cu o blamare publică. De cele mai dese ori, oamenii nu cunosc suficient toate aspectele problemei traficului de persoane (și aceștia sunt majoritatea), ei judecă categoric: "Singură e de vină! Prea bine știa unde pleacă. Ce a căutat, aceea a găsit!".

Reîntorcerea victimei în patrie nu rămâne neobservată și de cei, care au ademenit-o în mrejele traficantilor de persoane. Astfel, cercetările făcute, de exemplu, în Moldova de Centrul Internațional "La Strada" demonstrează că în fiecare al doilea caz recrutarea o fac persoane cu care victima era cunoscută sau cu care era în relații de prietenie și chiar de rudenie. De regulă, ele, temându-se de o eventuală urmărire penală, se străduiesc în fel și chip să zăpăcească victima, amenințând-o cu răzbunare fizică asupra ei sau a unor membri ai familiei. De aceea, și în țara de origine, în patria sa, victima traficului de persoane, de frica unei izolări sociale și a răzbunării criminalilor,

preferă să tacă și nu riscă să ceară ajutor și protecție de la structurile de stat ori de la organizațiile obștești.

În virtutea atitudinii descrise față de victimele traficului de persoane, atât în țările de destinație, cât și în cele de origine, majoritatea cazurilor de trafic cu persoane rămân neidentificate. **Conform aprecierilor experților internaționali, până la 65% din victimele traficului nu sunt identificate**¹, iar infractorii, ce au ademenit victima în cele «șapte cercuri ale iadului» rămân nepedepsiți și își văd mai departe de businessul lor criminal. În consecință, nu numai că sunt lezate interesele și drepturile victimei, dar și suferă eficiența luptei cu traficul de persoane. Chiar dacă victima și primește asistență, ea este adesea de scurtă durată și nu e suficient ca persoana respectivă să se poate integra în viața socială integral și să se asigure de sine stătător. Situația materială disperată din familie conduce la aceea că victima ajunge a fi retrafficată – racolată și vândută repetat.

Toate aceste probleme de fapt dictează necesitatea creării MNR care, prin esența/concepția sa, poate fi perceput drept o soluție optimă.

Ce dictează necesitatea creării MNR în Moldova?

Cercetările efectuate de Centrul Internațional "La Strada" în august-decembrie 2003 indică prezența unui șir de probleme în identificarea, asistența și protecția victimelor traficului de persoane.

Soluționarea acestor probleme depinde de colaborarea dintre mai multe structuri de stat

„Statele vor recunoaște că persoanele traficate sunt victime ale încălcărilor grave ale Drepturilor Omului, vor apăra drepturile lor fără a ține cont de statutul de imigrare, și le vor apăra de represalii și provocarea daunelor.”

Standardele Drepturilor Omului privind tratamentul persoanelor traficate
Alianța Globală Împotriva Traficului de Femei – Thailanda
Fundația Împotriva Traficului de Femei (STV) – Olanda
Grupul Juridic Internațional privind Drepturile Omului – SUA
Ianuarie 1999

Cercetările efectuate în Moldova de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii «La Strada» arată că în fiecare al doilea caz recrutarea are loc prin persoane cunoscute victimei sau cu care ea era în relații de prietenie și chiar de rudenie.

Problema	Cauza
Majoritatea victimelor traficului nu au acces la asistență și protecție.	Lipsa unui sistem flexibil și operativ, a unor principii unice de identificare a victimelor.
Persoanele identificate ca victime ale traficului nu beneficiază întotdeauna de pachetul de servicii, ce ar asigura reabilitarea, reintegrarea lor socială și accesul la justiție.	1. Lipsa unor proceduri standard de lucru cu victimele traficului, conforme standardelor internaționale ale drepturilor omului. 2. Lipsa coordonării în asistența victimelor și a specializării în acordarea serviciilor. 3. Lipsa unui sistem unic de monitorizare a destinelor victimelor. 4. Majoritatea persoanelor care contactează cu victimele traficului de persoane în virtutea activității profesionale, nu au o pregătire specială. 5. Insuficiența specialiștilor și a mijloacelor financiare.
Calitatea lucrului cu victimele nu corespunde standardelor internaționale. Se încalcă principiile de bază ale lucrului cu victimele (confidențialitatea informației, principiul priorității respectării drepturilor omului etc.).	1. Lipsa principiilor standard de lucru cu victimele traficului, stabilite în conformitate cu standardele internaționale. 2. Lipsește răspunderea pentru calitatea lucrului cu victimele. 3. Majoritatea persoanelor care contactează cu victimele traficului de persoane în virtutea activității profesionale, nu au o pregătire specială. 4. Lipsa unei baze de date accesibile, ce ar conține informația necesară pentru organizarea corectă a identificării, asistenței și protecției victimelor.
Se încalcă dreptul la asigurarea prioritară a reabilitării, dreptul la informare, la apărare ș.a.	Fiecare organizație adoptă o abordare separată a problemei.

¹ Barbara Limanowska, Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe. UNICEF, UNOCHR, OCSE/ ODIHR, Belgrad, 2002, pag. 142.

(Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Ocrotirii Sănătății, Departamentul Tehnologiilor Informaționale ș.a.), organizațiile obștești din Republica Moldova, organizațiile internaționale și interguvernamentale, care acordă asistență victimelor traficului. Strategia și principiile de colaborare între structurile guvernamentale și neguvernamentale, prevăzute de concepția MNR, ar ameliora considerabil starea de lucruri în Moldova privind identificarea, asistența și protecția victimelor traficului de persoane.

Ce trebuie să întreprindem la nivel european pentru a consolida acțiunile de contracarare a traficului de persoane?

Experții internaționali în domeniul traficului de persoane au concluzionat că pentru înțelegerea acțiunilor de contracarare a fenomenului se cere a schimba propriile viziuni asupra faptului cum trebuie să luptăm contra acestui flagel.

E cazul să renunțăm la strategiile represive față de victimele comerțului cu persoane și să asigurăm o abordare conceptual nouă, bazată pe respectarea drepturilor omului și tratarea umană a victimei. Anume asemenea abordare și reprezintă concepția MNR – un model aparte de colaborare, ce întrunește organele de stat și subiecții societății civile (organizațiile neguvernamentale, grupurile de inițiativă etc.), care prin caracterul activității lor vin în contact cu victimele traficului.

Atare model de colaborare trebuie întemeiat pe **principii unice de administrare, bazate pe respectul față de drepturile omului, și coordonată de un centru unic.** Modelul urmează

să asigure identificarea victimelor traficului de persoane, referirea lor ulterioară către structuri specializate spre a li se acorda asistență și asigura protecție și în final, monitorizarea victimelor traficului pe termen lung.

Procesul de referire trebuie să fie transparent, competența și răspunderea fiecărui participant fiind strict determinată în așa fel, încât el să garanteze apărarea intereselor victimelor și, în același timp, respectarea drepturilor omului.

Pentru ca și colaborarea în cadrul MNR să fie eficientă într-o țară concretă, la elaborarea modelului acestei colaborări e necesar **a se ține cont de posibilitățile reale ale țării respective, de situația politică, economică și socială, de infrastructura existentă de combatere a fenomenului traficului de persoane, de alți factori.**

În cadrul MNR, **sarcina cea mai de vârf a colaborării dintre structurile de stat și subiecții societății civile este armonizarea intereselor societății privind contracararea acțiunilor criminale ale traficanților de persoane cu interesele personale ale victimelor acestui fenomen.** Numai manifestând o grijă sinceră și necondiționată față de victimă, acordându-i asistență și susținere multilaterală, protejându-o realmente de riscurile pe care le comportă depozitiile acestora, vom putea câștiga încrederea ei, asigura un sprijin consecvent urmării penale a traficanților, vom putea face această urmărire efectivă și vom putea contracara alte crime.

Centrul Internațional „La Strada”

I.2. Structura Mecanismului Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor traficului de persoane

Cum să facem sistemul MNR stabil?

Mecanismul Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor traficului de persoane va fi stabil, dacă se va întemeia pe structuri deja existente în republică. De-aceia, crearea MNR trebuie să înceapă cu estimarea instituțională a structurii – potențialii participanți la MNR. Sarcina unei asemenea estimări este de a determina care organizații guvernamentale și neguvernamentale își aduc contribuția lor considerabilă la combaterea traficului de persoane în țara dată, care dintre ele trebuie să participe la MNR. "Bazându-ne pe rezultatele estimării, se poate elabora și realiza crearea structurii corespunzătoare a MNR, determina participanții și elabora un program de acțiuni".¹

Ce organizații din Moldova apără și acordă asistență victimelor traficului de persoane?

Un studiu întreprins în august-decembrie 2003 de Centrul Internațional «La Strada» arată că în Moldova există circa 40 de structuri naționale, internaționale și străine, ce oferă servicii de identificare, asistență și apărare a victimelor traficului. Studiul a fost efectuat în cadrul proiectului Misiunii OSCE în Moldova "Consolidarea protecției și asistenței pentru victimele traficului de persoane, maturi și minori". Spre a efectua analiza infrastructurii existente de servicii pentru victime au fost utilizate:

- rezultatele sondajului sociologic prin anchetarea și chestionarea organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale, precum și a organizațiilor internaționale interguvernamentale, ce acordă asistență păturilor vulnerabile ale populației. (La anchetare au participat circa 70 de organizații, atât dintre cele ce au experiență în acordarea de asistență victimelor traficului de persoane, cât și dintre cele ce nu posedă atare experiență, dar au asemenea posibilități);
- datele convorbirilor cu conducerea structurilor de stat din Republica Moldova, activitatea cărora este conexasă problemei traficului de persoane (organelor direcției ramurale centrale, structurilor de forță și instanțelor judiciare – în total 10 structuri);

- analiza juridică a actelor normative, ce reglementează activitatea structurilor de stat, ai căror conducători sunt membri ai Comitetului național de combatere a traficului de ființe umane (în total 23 structuri);
- practica specialiștilor Centrului Internațional «La Strada» de organizare a asistenței victimelor traficului;
- standardele internaționale de organizare a asistenței victimelor traficului de persoane.

Structurile de stat

Rezultatele cercetărilor arată că în prezent, în Moldova, la soluționarea problemelor ce țin de traficul de persoane, în acordarea asistenței și protecției victimelor fenomenului sunt antrenate mai multe structuri de stat ale Republicii Moldova:

- 1) Ministerul Afacerilor Interne și subdiviziunile lui operează anchetarea infracțiunilor ce țin de traficul cu ființe umane, în funcție de caz, efectuează paza și protecția fizică a marturilor-victime de amenințări și persecuții, întreprinde măsuri de contracarare a infracțiunilor, acumulează și analizează informații privind problema dată;
- 2) Procuratura Generală dirijează și instrumentează cercetarea penală a traficantilor de persoane, efectuează cercetări în scopul detectării condițiilor și cauzelor infracțiunilor, desfășoară o activitate de contracarare a crimelor;
- 3) Ministerul Afacerilor Externe, în comun cu misiunile diplomatice ale Republicii Moldova în alte țări, acordă, în limitele competențelor investite, asistență la perfectarea pașapoartelor provizorii, actelor de călătorie și repatriere a victimelor traficului, apără interesele, acordă consultații și altă asistență necesară acestor victime, participă la încheierea acordurilor internaționale privind lupta cu traficul de persoane;
- 4) Departamentul tehnologiilor informaționale restabilește actele pierdute, ce legitimează persoana, alte documente, acordă asistență misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova din alte țări la identificarea personalității victimelor traficului;
- 5) Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin subdiviziunile de asistență socială a

¹ "National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons". A Practical Handbook. OSCE/ODIHR, Warsaw, 2004, pag. 15.

populației, acordă ajutor acelor victime ale traficului, care au dreptul la asistență socială; prin intermediul rețelei agenților de angajare în câmpul muncii oferă asistență cu caracter de orientare profesională, contribuie la instruirea profesională, la plasarea lor în câmpul muncii;

6) Ministerul Ocrotirii Sănătății, printr-un șir de centre medicale, acordă servicii medicale victimelor traficului, inclusiv asistența psihiatrilor;

7) Ministerul Educației, în comun cu organele de tutelă și curatelă subordonate, asigură ocrotirea drepturilor copiilor orfani și ale copiilor rămași fără tutelă părintească;

8) Ministerul Justiției elaborează acte normative privind reglementarea problemelor ce țin de traficul cu ființe umane;

9) Departamentul Migrațiunii întreprinde măsuri de contracarare a migrației ilegale și a traficului de persoane;

10) Departamentul trupelor de grăniceri poate acorda ajutor la identificarea victimelor traficului de ființe umane la punctele de trecere a graniței de stat și la prevenirea traficului de persoane.

Activitatea structurilor de stat este coordonată de **Comitetul Național pentru combaterea traficului de persoane, înființat în 2001 pe lângă Guvernul Republicii Moldova.**

Organizațiile neguvernamentale

În sfera combaterii traficului de ființe umane lucrează activ circa 20 de organizații neguvernamentale din Moldova. Printre cele mai experimentate dintre ele sunt:

Centrul Internațional "La Strada", care operează unica Linie Fierbinte în Moldova, ce poate primi gratis apeluri telefonice, în regim de 24 în 24 ore, de la victime constatate și prezumate ale traficului de persoane. Specialiștii Centrului efectuează identificarea victimelor, acordă ajutor în eliberarea lor din locurile de exploatare, repatrierea lor, oferă asistență socială și organizează variate tipuri de asistență prin referire la prestatori de servicii specializați din țară și peste hotare;

Centrul pentru Prevenire a Traficului de Femei, care acordă asistență juridică și socială victimelor traficului; are filiale în orașele Bălți, Ungheni și Cahul;

"Salvați Copiii" Moldova, care acordă asistență în repatrierea copiilor victime ale traficului, oferă asistență medicală, psihologică și umanitară copiilor, victime ale traficului; oferă refugiu, monitoring social și lucru cu familia, acordă asistență în instruirea profesională.

În ultimii ani în Moldova a devenit cunoscut, prin programele sale de instruire și asistență în dezvoltarea micului business pentru victimele traficului de persoane, Consorțiul Italian de Solidaritate (ISC), organizație neguvernamentală italiană, ce oferă, de asemenea, asistență socială și psihologică victimelor, contribuie la integrarea socială a acestora.

Cercetările au arătat că lista de ONG-uri care acordă asistență și protecție victimelor traficului poate fi extinsă din contul antrenării în această activitate a unor organizații, ce oferă sprijin anumitor categorii socialmente vulnerabile ale populației și care ar fi de acord să-și extindă cercul beneficiarilor lor.

Sprijin internațional

Cu toate că numărul organizațiilor naționale ce oferă susținere victimelor traficului de persoane crește, rolul hotărâtor în această sferă deocamdată aparține, totuși, comunității internaționale. În primul rând, acestea sunt organizațiile interguvernamentale cu un potențial financiar, informațional și organizatoric considerabil.

OIM (Organizația Internațională pentru Migrație), Misiunea în Moldova, care nu numai că sprijină proiecte ale altor organizații de asistență și protecție a victimelor, dar și acordă nemijlocit victimelor asistență medicală, psihologică, juridică, finanțează programe de reabilitare a victimelor traficului, de instruire și asistență privind angajarea acestora în câmpul muncii; administrează un azil specializat pentru victimele traficului.

Misiunea OSCE în Moldova, care are drept obiectiv sporirea eforturilor de prevenire a traficului de persoane intern și extern, consolidarea protecției și asistenței acordate victimelor din Moldova. Misiunea acordă asistență autorităților de stat în elaborarea cadrului legislativ și instituțional pentru urmărirea în justiție a traficantilor. Eforturile Misiunii se bazează totalmente de principiul respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor traficate.

ILO – IPEC (Organizația Internațională a Muncii – Programul Internațional pentru eliminarea muncii copilului) efectuează cercetări privind problema traficului de minori; sprijină eforturile guvernului și ale societății civile de contracarare a fenomenului, de eliberare, repatriere și reabilitarea a drepturilor victimelor, de consolidare a sistemului judiciar și a poliției; IPEC finanțează, de asemenea, programe de reabilitare a minorilor-victime ale traficului prin instruire, asistență privind angajarea în câmpul muncii a victimelor potențiale și reale ale traficului de minori.

ILO – Migrant (Organizația Internațională a Muncii – Programul Internațional „Migrant”), care oferă asistență la elaborarea unei politici adecvate de migrație, la adoptarea unor măsuri în vederea dirijării eficiente a migrației brațelor de muncă și prevenirii traficului de persoane; finanțează programe de combatere a traficului, de reabilitare a victimelor acestuia, programe educative și de plasare în câmpul muncii, de inițiere și dezvoltare a micului business pentru victimele potențiale și reale ale traficului.

UNICEF Moldova, care finanțează programe educative pentru copii, programe de prevenire a șomajului și traficului de copii, precum și programe de reabilitare a victimelor traficului de persoane. În parteneriat cu OIM susține azilul specializat pentru victimele-minori ale traficului de persoane.

În Moldova crește numărul de programe privind combaterea traficului de persoane, asistența și protecția victimelor traficului, finanțate cu sprijinul **Guvernului SUA (USAID, Departamentul Muncii SUA etc.)**. O mână de ajutor în lupta cu acest flagel social ne întinde **Uniunea Europeană, UNDP** (Programul ONU pentru Dezvoltare), **Pactul de Stabilitate în Europa de Sud-Est**, guvernele și organizațiile altor state.

Care pot fi recomandările privind componența participanților la MNR în Moldova, pornind de la practica internațională?

Practica altor țări, în care MNR deja funcționează, demonstrează că **inițial numărul participanților la MNR nu este neapărat să fie mare din considerentul că vor fi mai bine coordonate acțiunile și stabilite cu exactitate obligațiile și responsabilitățile participanților**. De regulă, componența MNR nu include mai mult de 5-6 organizații, reprezentanți ai statului și ai societății civile. După ce structura va ajunge să activeze stabil, poate fi extins treptat numărul participanților la MNR.

Primii care trebuie să devină garantul ce asigură, din numele statului, respectarea drepturilor victimelor traficului în conformitate cu

standardele internaționale sunt colaboratorii poliției. Astfel, structura MNR, firește, va include neapărat **organele de drept**.

În contextul combaterii traficului, o grijă și sprijin deosebit li se va acorda acelor victime, care compar în calitate de martori în procesele penale ce țin de traficul cu ființe umane. Apărarea victimelor în acest răstimp trebuie să devină preocuparea comună a organelor de drept și a **ONG-urilor specializate** în domeniu.

Un moment important în combaterea traficului de ființe umane este asistența în identificarea presupuselor victime ale traficului, precum și în fazele ulterioare. **Ministerul Muncii și Protecției Sociale, cu subdiviziunile sale de asistență socială și rețeaua agențiilor de angajare în câmpul muncii**, ar putea contribui activ la realizarea obiectivelor MNR ca structură de stat.

Unul din ONG-urile membre ale MNR ar fi să exercite sarcinile **Centrului de contact** al MNR pentru identificarea victimelor traficului și referirea lor în diverse organizații specializate, care, la început, nu e neapărat să fie membre ale MNR. **Important este ca procesul referirii să fie transparent și să se realizeze dintr-un centru unic**. În plus, orice proces din interiorul MNR urmează a fi supus unui monitoring și evaluării în vederea corespunderii drepturilor omului și respectării standardelor de lucru cu victimele.

Organizarea asistenței pentru victimele traficului de persoane este de neînchipuit în afara **structurii ce administrează azilul**, de care acestea beneficiază în primele zile după întoarcere. Întrucât acest azil în Moldova este administrat de **OIM, Misiunea în Moldova**, structură interstatală, firește, e necesar ca și această organizație să facă parte din structura MNR.

Numai o colaborare a organelor de stat cu societatea civilă chiar la faza înființării MNR și o evidență strictă a intereselor tuturor viitorilor participanți va face posibilă crearea unei structuri stabile, care va activa cu succes în condițiile Republicii Moldova.

Centrul Internațional “La Strada”

Decizia privind structura MNR din Moldova trebuie să fie rezultatul unor tratative dintre potențialii participanți. Este important ca la crearea structurii MNR din Moldova să conlucreze în comun toate organizațiile și structurile care lucrează activ cu victimele traficului de persoane, au experiență în această activitate și sunt gata să-și asume răspunderea pentru crearea structurii. Important e ca structura MNR să fie dinamică și flexibilă, pentru a fi în stare să prevadă noi manifestări, necunoscute încă, ale traficului și să reacționeze oportun.

Un sistem de coordonare cu **mai multe niveluri – național, regional și local** – va asigura îndeplinirea cu succes a funcțiilor participanților din cadrul MNR.

I.3. Coordonarea acțiunilor în cadrul MNR: cum ar trebui să fie ea în Moldova?

Cum să organizăm coordonarea problemelor generale de funcționare a MNR?

Pentru coordonarea acțiunilor la nivel național, se instituie, de regulă, **un organ special de nivel național** (comitet național, grup de lucru multidisciplinar, comisie națională sau alt organ), componența căruia va include reprezentanți ai structurilor de stat, organizațiilor neguvernamentale și ai celor internaționale interguvernamentale, care se manifestă activ în domeniul contracarării traficului de persoane. Acest organ va trebui să rezolve chestiuni de coordonare din cele mai importante (strategice). Tot el va avea sarcina de a analiza și estima periodic activitatea participanților la MNR, de a generaliza informațiile privind experiența altor țări și elaborarea măsurilor de luptă contra traficului de persoane.

În Moldova, rolul organului național de coordonare va trebui să și-l asume, cum se vede, **Comitetul Național de combatere a traficului cu ființe umane (CN)**, care a înregistrat deja mai multe succese în depășirea acestui periculos fenomen social din țara noastră, în elaborarea politicii naționale din domeniu. Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane definește **statutul, aria competențelor CN, modul de adoptare a deciziilor, precum și ordinea de numire a membrilor comitetului**.

În unele țări, în afară de organul național de coordonare, se mai instituie comitete regionale și locale de coordonare, ce asigură conlucrarea cu organele puterii locale. În Republica Moldova funcțiile de coordonare regională și locală pot fi puse în sarcina **comisiilor raionale și municipale de combatere a traficului de persoane**, înființate conform deciziei Comitetului Național în 2003 în majoritatea raioanelor republicii.

Cum se efectuează coordonarea activității curente a membrilor MNR?

Pentru coordonarea activității curente a membrilor MNR, adică pentru soluționarea chestiunilor particulare, ce țin de cazuri concrete de trafic, pot fi create echipe de lucru din numărul specialiștilor organizațiilor-membre a MNR. Echipa de lucru va fi mobilă, adică va dispune de propriul transport, și va lucra 24 din 24 de ore. Ca regulă, grupul de lucru va cuprinde colaboratori ai Centrului de contact, care recepționează la Linia Fierbinte apeluri de ajutor, un psiholog, colaboratori ai organelor de drept și alți specialiști, în funcție de cazul concret.

Activitatea echipei de lucru mobile se va desfășura conform anumitor proceduri standard de operare prestabilite (comune pentru toți membrii echipei, reprezentanți atât ai structurilor guvernamentale, cât și neguvernamentale).

De exemplu, o sursă importantă de informație despre presupusele victime ale traficului poate deveni serviciul de grăniceri. Potrivit datelor Centrului "La Strada", foarte multe victime din numărul celor reîntoarce în patrie, nu au în ordine actele de identitate (a expirat termenul de ședere în țara respectivă sau a pierdut pașaportul). La punctele de trecere a hotarului funcționează serviciul de control al regimului de pașapoarte, în cadrul căruia grănicerii contactează cu eventuale victime ale traficului. În prezent această oportunitate de identificare și informare privind drepturile lor nu este valorificată la modul convenit. Membrii grupului mobil, echipați cu mijloace de transport, ar putea, în colaborare cu serviciul de grăniceri, să depisteze presupusele victime, pentru identificarea, asistența și protecția lor ulterioară.

Centrul Internațional "La Strada"

II. BAZA NORMATIVĂ

II.1. Actele normative ale Republicii Moldova în domeniul contracarării traficului de persoane. Formalizarea colaborării în cadrul MNR

În ultimii ani în Moldova a fost adoptat un șir de acte normative în domeniul combaterii traficului de persoane. În primul rând, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 1219 din 09.11.2001 "Cu privire la aprobarea componenței nominale a Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane și a Planului național de acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane" (Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 136-138/1274).

În anul 2003 au intrat în vigoare Codul penal și Codul de procedură penală, redacție nouă, adoptate de Parlament. În Codul penal au fost introduse norme, ce definesc asemenea crime ca traficul de persoane și traficul de minori, a fost stabilit gradul de răspundere pentru aceste crime.

Protecția victimelor traficului este efectuată în conformitate cu Legea Republicii Moldova nr. 1458-XIII din 21.01.1998 privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și altor persoane, care acordă ajutor în procesul penal (Monitorul oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 26-27/169).

În pofida unui număr impunător de victime ale traficului de persoane, la noi în țară până acum nu a fost adoptat un act normativ, care să fixeze politica statului în această sferă, precum și măsuri statale de contracarare a acestui fenomen. Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane a fost deja elaborat de Ministerul Justiției. Proiectul dat s-a învrednicit de avizele tuturor organizațiilor, ce se manifestă activ în domeniul contracarării traficului de persoane.

Drept etalon în elaborarea legislației naționale în domeniul traficului de persoane servește Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, cunoscut ca Protocolul de la Palermo. Convenția a fost semnată de reprezentantul Republicii Moldova în decembrie 2000, iar la 17 februarie 2005 Parlamentul Moldovei a ratificat Convenția în cauză și Protocolul adițional acesteia.

Ce document trebuie întocmit pentru confirmarea juridică a faptului înființării MNR?

Pentru înființarea MNR este necesară adoptarea unui document, ce ar formaliza (ar întări juridic) colaborarea dintre structurile de stat și cele neguvernamentale, preocupate de victimele traficului de persoane. Experiența diferitelor țări, în care a fost stabilită această colaborare, arată că în calitate de asemenea document poate servi:

- o dispoziție internă a ministerului corespunzător (în majoritatea cazurilor Ministerul Afacerilor Interne sau Ministerul Justiției) sau
- un memorandum bilateral sau multilateral de înțelegere reciprocă (acordul participanților).

Memorandumul de înțelegere reciprocă e un procedeu mai răspândit și mai preferabil de

formalizare a colaborării, pentru că acest document este, de regulă, produsul unor tratative între organizațiile corespunzătoare.

În oricare caz, documentul privind crearea MNR trebuie să definească:

- componența participanților la MNR;
- competența și responsabilitatea fiecărui participant;
- principiile de colaborare dintre participanți;
- principiile de lucru cu victimele traficului de persoane;
- procedurile standard (consecutivitatea acțiunilor);
- modul de coordonare a acțiunilor participanților la MNR.

Fără îndoială, practica țărilor străine de creare a MNR trebuie adaptată la condițiile Republicii Moldova. Vorbind de adaptare, se cuvine să precizăm că o asemenea formă

Cei mai mulți dintre conducătorii structurilor guvernamentale ale Republicii Moldova, consultați în cadrul unui chestionar, efectuat de Centrul "La Strada" în 2003, au specificat că ei nu au împuterniciri să încheie un memorandum de înțelegere privind crearea MNR.

de acord ca memorandumul de înțelegere reciprocă nu este atestată de legislația țării noastre. Deși, în practică, unele ONG încheie asemenea acorduri cu structurile de stat, orientându-se, totuși, mai mult la experiența ONG-urilor de peste hotare și bunul simț, decât la dreptul național.

Având în vedere tradițiile ordinii de drept de la noi, precum și faptul că actualmente proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane a fost elaborat, ar fi de preferat ca această lege să stipuleze modul de creare a MNR în Republica Moldova și forma documentului de înființare a lui. Acest lucru a fost recomandat și de experții străini pentru institutele democratice și drepturile omului ai oficiului OSCE (ODIHR) din Varșovia și ai Misiunii OSCE din Moldova, care în aprilie 2004 au efectuat expertiza proiectului de lege la solicitarea Guvernului Republicii Moldova¹.

Centrul Internațional "La Strada"

¹ Recomandări preliminare asupra proiectului de Lege a Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Unitatea de Asistență Legislativă a Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului a OSCE, Varșovia, 2004, pag. 17.

II.2. Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane

Primul pas întreprins de autoritățile naționale în vederea contracarării traficului de ființe umane, l-a constituit includerea în **Codul penal, aprobat în anul 1961, a articolului 113/2 „Traficul ilicit de ființe umane”**. Acest articolul a fost elaborat și introdus ca modificare a Codului penal existent în 2001 la recomandarea experților Consiliului Europei și ai OSCE. Aceștia au contribuit substanțial la promovarea unei norme care să corespundă exigențelor Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, care a fost semnată de Republica Moldova în decembrie 2001 și ratificată în februarie 2005.

Ulterior, această componentă de infracțiune și-a găsit reflectare și în articolul 165 (dar nu numai) **al noului Cod penal, adoptat în aprilie 2002 și pus în aplicare începând cu 12 iunie 2003**. De relevat faptul că în condițiile noului Cod penal, infracțiunea traficului de ființe umane a fost redată în conformitate cu standardele internaționale din materia respectivă.

O altă acțiune semnificativă a autorităților naționale a constituit-o aprobarea la 9 noiembrie 2001 a **Hotărârii Guvernului nr. 1219 „Cu privire la aprobarea componenței nominale a Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane și a Planului național de acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane”**. Acest plan are un caracter complex și multidimensional și reflectă în special activitățile de cercetare și evaluare, conștientizare și prevenire a traficului de ființe umane, asistență și reintegrare socială a victimelor.

Trebuie specificat faptul că în cadrul Comitetului au fost create trei grupuri de lucru, în componența cărora intră reprezentanții diferitelor structuri, atât statale, cât și nestatale. Comitetul Național urmează să implementeze Planul național, Ministerul Justiției, spre exemplu, având sarcina implementării și realizării studiului legislației naționale în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

În pofida inexistenței unei legi separate, care să reglementeze acțiunile pentru combaterea traficului, asistența și protecția victimelor, un cadru legislativ pertinent deja există. Legislația națională reglementează unele aspecte ale asigurării asistenței și susținerii

adevrate a victimelor traficului de ființe umane, care doresc să coopereze în calitate de martor. Aceste aspecte sunt: orientarea persecuțiilor spre traficanți, și nu spre victime, abilitarea organelor judiciare relevante de a obliga ofensatorii să plătească compensații victimelor etc. Asemenea reglementări se regăsesc în **Legea nr.1458-XIII din 28 ianuarie 1998 privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și a altor persoane care acordă ajutor în procesul penal, Codul penal, Codul de procedură penală, Legea nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații** etc.

Totodată, dimensiunile problemei traficului de ființe umane în Republica Moldova, precum și tradițiile juridice confirmă necesitatea adoptării unei legi separate, care ar asigura soluționarea în complex a problemei. În acest sens, în conformitate cu punctul 14 din Planul de activitate al Guvernului pe trimestrul I al anului 2004, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1577 din 26 decembrie 2003, Ministerul Justiției a elaborat proiectul de **Lege privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane**. Elaborarea prezentului proiect de lege reprezintă, de asemenea, o realizare a inițiativelor Republicii Moldova în calitate de Președinte al Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei în perioada decembrie 2003 – mai 2004.

Relevant este și faptul că din momentul lansării inițiativei referitoare la necesitatea elaborării unui proiect de Lege privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, Ministerul Justiției a elaborat deja două variante. Prima variantă a proiectului a fost transmisă Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane la 23 octombrie 2003, dar nu a fost susținută de majoritatea autorităților interesate, deoarece varianta respectivă nu acoperea întreaga gamă de necesități/servicii din sfera prevenirii și combaterii traficului de persoane.

Ținând cont de obiecțiile și sugestiile înaintate, s-a inițiat elaborarea unei noi variante a proiectului de lege, care a fost expediată Guvernului la 16 martie 2004 prin scrisoarea nr. 03/1996. Adițional, s-a remarcat faptul că, deoarece proiectul de rigoare suscită o atenție sporită atât din partea organizațiilor neguvernamentale și altor reprezentanți ai societății civile din țară, cât și din partea structurilor internaționale (OSCE, Consiliul Eu-

Lilia Ioniță, șefa secției ordine de drept și justiție a Departamentului legislație, **Ministerul Justiției al Republicii Moldova**, specialistul ministerului, responsabil pentru elaborarea proiectului Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, relevă despre actele normative ale Republicii Moldova, care reglementează principiile organizaționale și de drept în domeniul contracarării traficului de ființe umane, tragerea la răspundere în cazul traficării și determină statutul juridic al victimei traficului de ființe umane.

Articolul 165. Traficul de ființe umane

(1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor pentru transplantare, săvârșită prin:

a) amenințare cu aplicarea sau aplicarea violenței fizice sau psihice nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei, inclusiv prin răpire, prin confiscare a documentelor și prin servitute, în scopul întoarcerii unei datorii a cărei mărime nu este stabilită în mod rezonabil;

b) înșelăciune;

c) abuz de poziție de

vulnerabilitate sau abuz de putere, dare sau primire a unor plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani.

Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 –XV din 18.04.2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 128-129/1014 din 13.09.2002).

ropei, Uniunea Europeană etc.), s-a considerat necesar de a supune proiectul expertizei de către instituțiile enunțate.

Cancelaria de Stat a susținut inițiativa Ministerului Justiției și a expediat versiunea revizuită a proiectului spre reavizare tuturor instituțiilor interesate, inclusiv, reprezentanțelor organizațiilor internaționale din Republica Moldova, precum și organizațiilor neguvernamentale relevante. În perioada de referință, în adresa Ministerului Justiției au parvenit avizele Ministerului Afacerilor Externe, Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate, Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Educației, Ministerului Culturii, Departamentului Migrațiune, Departamentului Tehnologii Informaționale, Departamentului Dezvoltarea Turismului, Departamentului Trupelor de Grăniceri, Departamentului Vamal, Misiunii OSCE din Moldova, UNCEF Moldova, ABA CEELI, Centrul Internațional „La Strada” etc. Sintetizând obiecțiile și sugestiile prezentate, am constatat că majoritatea instituțiilor susțin necesitatea proiectului, însă consideră necesară revizuirea acestuia, pornind de la un spectru de sugestii foarte divers, iar în unele cazuri chiar contradictorii. Mai mult ca atât, potrivit unor avize, s-a propus revizuirea integrală a proiectului atât în plan de structură, cât și în plan de concept.

Trebuie să menționăm că proiectul legii vizate reprezintă o inovație legislativă nu numai pentru Republica Moldova, dar și pentru majoritatea statelor est-europene. Este important a remarca că asemenea legi există doar în câteva țări europene (cu titlu de exemplu pot fi invocate România, Albania și Bulgaria). Prin urmare, procesul de elaborare a proiectului legii de referință se prezintă a fi foarte dificil, în absența unei experiențe internaționale relevante în materie. Totodată, ar fi să ținem cont de faptul că actualmente, în cadrul Consiliului Europei, se definitivează proiectul Convenției europene pentru combaterea traficului de ființe umane, care abordează problema vizată în complex și poate fi utilizată pentru crearea cadrului regulatoriu național al Republicii Moldova. În acest context, ținând cont de propunerile parvenite, de recomandările preliminare elaborate de Unitatea de Asistență Legislativă a Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului a OSCE și de prevederile proiectului revizuit al Convenției Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane (Strasbourg, 29 octombrie 2003), grupul

de experți, constituit la inițiativa Ministerului Justiției cu susținerea Misiunii OSCE din Moldova, a completat și modificat proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

În cele ce urmează voi releva aspectele principale ale proiectului de lege, actualmente aflat în faza de definitivare la nivel național, după obținerea expertizei Consiliului Europei. Principalele reglementări ale proiectului se referă la stabilirea noțiunilor generale, aplicabile în această materie, statuarea legislativă a prezenței Comitetului Național și a competențelor generale ale acestuia, precum și a normelor referitoare la Planul național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. Remarcăm faptul că actualmente Comitetul Național pentru combaterea traficului de ființe umane funcționează într-un vid legislativ, statutul acestuia nefiind definit în nici un act normativ.

Proiectul conține, de asemenea, prevederi generale referitor la instituirea comisiilor raionale/municipale de combatere a traficului de ființe umane. Totodată, în cadrul aceluiași capitol, se propune specificarea concretă a competențelor autorităților publice și organelor de drept în materia prevenirii și combaterii traficului. În această ordine de idei, **este important să precizăm faptul că articolele respective vor constitui o premisă principală pentru inițierea și statuarea prezenței unui Mecanism Național de Referire. Acest mecanism va permite stabilirea cooperării dintre autoritățile naționale atât publice, cât și neguvernamentale, precum și reprezentanțele instituțiilor internaționale. De asemenea, acest mecanism va impulsiona crearea și menținerea căilor de referire a victimelor traficului de ființe umane.**

Proiectul legii ține să reglementeze și aspectele aferente reabilitării sociale și protecției sociale a victimelor traficului, inclusiv, este propusă norma de bază privind crearea centrelor de asistență și protecție a victimelor, care în prezent nu se conține în legislația națională.

În același timp, proiectul determină obligațiile misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova în partea ce se referă la activitățile desfășurate de acestea în materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. Proiectul stabilește, de asemenea, criteriile de atribuire a acțiunii concrete la trafic de ființe umane, clasificarea formelor traficului în funcție de categoria de exploatare, răspunderea persoanei juridice pentru traficul de persoane,

precum și unele particularități și detalieri în ceea ce privește survenirea răspunderii penale pentru această infracțiune. Capitolul VI al proiectului are drept scop stabilirea normelor generale cu privire la cooperarea internațională.

Suplimentar la cele expuse vom menționa faptul că Ministerul Justiției a intervenit pe lângă Comitetul Național cu sugestia de a publica proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în mass-media, spre a-l supune unor dezbateri publice, ținând cont de importanța lui pentru Republica Moldova. Prin urmare, după definitivarea finală, proiectul va fi publicat în mass-media de specialitate.

În final, ținem să ne exprimăm speranța că acest proiect de lege (desigur, cu condiția adoptării lui de către Parlament) va constitui un pas important al țării noastre în crearea tuturor premiselor legale, precum și instituționale necesare pentru inițierea unui proces real și eficient de prevenire și combatere a a traficului de ființe umane și va reprezenta o condiție importantă pentru concentrarea eforturilor tuturor structurilor naționale în lupta contra acestui flagel.¹

¹ La 19 februarie 2005 Proiectul Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane a fost aprobat de guvernul Republicii Moldova și înaintat legislativului pentru aprobare.

III. SECTORUL NEGUVERNAMENTAL ȘI MNR

III.1. Organizațiile neguvernamentale, rolul lor în societate și în funcționarea MNR. Semnificația MNR pentru democratizarea societății

Gradul de democratizare a unei societăți este în mare măsură determinat de existența unui număr cât mai mare de organizații obștești, sau cum li se mai spune acum, organizații neguvernamentale. Un stat contemporan, civilizat, este, în primul rând, un stat de drept, adică subordonat principiilor de drept, cu institute ale democrației directe și reprezentative dezvoltate, ce permit cetățenilor lui să participe activ la administrarea treburilor obștești. Dacă institutul democrației reprezentative permite cetățenilor să participe activ la guvernarea statului prin reprezentanții săi în organele electiv ale administrației publice, apoi, întruniți în ONG, ei, cetățenii, capătă posibilitate de a-și realiza dreptul lor constituțional de participare nemijlocită la guvernare. Participarea largă a cetățenilor la guvernarea statului și este, în definitiv, democrație, adică puterea poporului.

Organizațiile neguvernamentale (în continuare – ONG) reacționează operativ la problemele și cerințele în continuă schimbare ale societății, ajută structurile de stat la soluționarea problemelor. Ele completează "nișele goale" în ceea ce privește îndeplinirea funcțiilor social-necesare. ONG pot, de asemenea, detecta golurile din legislație și insista asupra perfecționării atât a legislației însăși, cât și a practicii de aplicare a acesteia. În plus, ONG realizează un control obștesc asupra autorităților publice, laolaltă cu mass-media. Toate acestea permit eliminarea, sau cel puțin atenuarea, contradicțiilor sociale, transformarea guvernării în mijloc de obținere a compromisului social, într-un mecanism de administrare a societății.

Drepturile cetățenilor Republicii Moldova de a participa nemijlocit la administrarea treburilor publice sunt consfințite în articolul 39 al Constituției Republicii Moldova. Fapt care a condiționat o amplă dezvoltare a proceselor democratice.

Astăzi în republica noastră activează mii de organizații obștești. Numai în sfera combaterii traficului de ființe umane se manifestă activ circa 20 de asemenea organizații.

Care este rolul organizațiilor neguvernamentale în acordarea asistenței și protecția victimelor traficului de persoane? Care poate fi aportul acestor organizații la crearea și funcționarea MNR?

Toate încep de la identificarea victimei...

Una din sarcinile primordiale ale MNR este simplificarea accesului victimelor traficului la serviciile de protecție și asistență polivalentă. Această sarcină poate fi realizată lărgind posibilitățile de **identificare** (descoperire în baza unor criterii anumite) **a victimelor traficului**, desfășurând o muncă activă de căutare a presupuselor victime.

Identificarea victimelor o pot face atât organele de stat, cât și ONG-urile specializate. Oricât de paradoxal ar părea, în pofida faptului că de cele mai dese ori cu victimele traficului au de-a face colaboratorii structurilor de stat, ca poliția, serviciul de grăniceri, serviciul plasării în câmpul muncii, cel al asistenței sociale, problema trebuie soluționată antrenând în activitatea respectivă organizația neguvernamentală specializată. Vorba e că victimele traficului adesea se tem să povestească persoanelor oficiale despre ceea ce au avut de pățimit. Și acest lucru are diverse motive: de frica răzbunării din partea traficantului, din neîncredere față de structurile oficiale. În afară de aceasta, structurile de stat, și în primul rând organele de ocrotire

a ordinii de drept, deseori duc lipsă de colaboratori pregătiți pentru lucrul cu victimele traficului, în special personal de gen feminin. Pe când unele ONG-uri active în domeniu au acumulat deja o anumită experiență profesională în direcția identificării victimelor acestui fenomen.

Un alt argument important este faptul că însăși noțiunea «identificarea victimelor traficului de persoane», atât de des utilizată în literatura despre trafic, lipsește în legislația Moldovei. Codul de procedură penală al Republicii Moldova prevede doar procedura de înregistrare a plângerilor victimelor de către organele ordinii de drept (partea (2), art. 58, CPP RM). În consecință, organele de drept recunosc ca victime ale traficului numai persoanele care au făcut depozitiile corespunzătoare. O asemenea abordare limitează accesul victimelor la asistența necesară.

Conceptul MNR propune a schimba modul de abordare a identificării victimelor traficului, oferind posibilitate presupusei victime să obțină mai întâi acces la asistența necesară și la informația privind drepturile sale, și abia după aceea să ia o decizie cumpătată privind depunerea mărturiilor despre crimele comise împotriva ei.

Din toate acestea rezultă că procedura identificării victimelor traficului de persoane

este un proces destul de complicat, care necesită timp. Se cuvine a stabili o colaborare strânsă între ONG și structurile de stat pentru a lucra în rândurile presupuselor victime cu scopul identificării acestora. Dacă de identificarea victimelor se va ocupa un ONG specializat, acest lucru va asigura accesul oricărei victime la asistența necesară, chiar dacă în raport cu presupusa victimă nu a fost înregistrată vreo infracțiune.

Experiența altor state, ca Serbia și Cehia demonstrează că pentru a extinde accesul victimelor la serviciile de asistență și protecție, se recomandă a crea în cadrul MNR un **Centru de Contact**. Către acest centru urmează a fi îndreptate toate victimele presupuse în scopul identificării și, ulterior, referirii lor către alte organizații, pentru a li se acorda asistență și protecție. Funcțiile acestui centru urmează să și le asume una din organizațiile neguvernamentale specializate, care corespunde unor rigori anumite.

Cum trebuie să fie organizată activitatea Centrului de Contact al MNR?

Centrul de Contact trebuie să fie înzestrat cu o **Linie Fierbinte** pentru a răspunde la apelurile telefonice ale victimelor traficului, rudelor apropiate, precum și ale organizațiilor care, prin caracterul activității lor, vin în contact cu victimele traficului:

- organizații neguvernamentale străine;
- organizații internaționale interguvernamentale;
- organizații de stat și neguvernamentale din Republica Moldova (poliția, serviciile de grăniceri, a angajării în câmpul muncii, de protecție socială, diverse ONG-uri). Numărul de la Linia Fierbinte trebuie să fie intens reclamat în mass-media și prin foi volante speciale, accesibile victimelor traficului.

Sediul Centrului de Contact trebuie să fie asigurat cu pază, el trebuie să dispună de un spațiu pentru prima convorbire cu victima presupusă. Specialiștii trebuie să fie instruiți și să posede **experiență practică de identificare a victimelor traficului**. Centrul de contact urmează **a fi înzestrat cu transport și să dispună de o echipă mobilă de specialiști**, care vor lucra 24 din 24 de ore. Centrul de contact trebuie să dispună, de asemenea, de o bază de date despre organizațiile ce oferă asistență victimelor traficului pentru referirea acestora. În sarcina unui asemenea centru mai poate fi pusă colectarea datelor anonime despre cazurile de trafic, analiza și sintetizarea informației. Colaboratorii Centrului de

contact acordă victimei consultații primare, precizează de ce are ea nevoie, întocmesc un plan individual de asistență și operează mai departe referirea către organizațiile specializate.

De ce este necesară referirea?

Realitatea este că spectrul serviciilor de care au nevoie victimele traficului este atât de variat, încât nici una din organizații nu este astăzi în stare să le satisfacă completamente. Anume din această cauză victima va fi referită consecutiv. Centrul de contact va dispune de o baza de date privind organizațiile ce acordă asistență victimelor traficului. Totodată, este necesar a elabora standarde unice de prestare a serviciilor către victime. Este important ca procesul de referire să fie transparent, iar monitorizarea destinului victimei rămâne să fie efectuată de Centrul de contact. Numai în asemenea caz vom putea asigura un control real al calității serviciilor prestate și al respectării standardelor.

Ce mai pot face ONG-urile în cadrul MNR?

ONG-urile pot și trebuie să asigure prestarea calitativă a tuturor serviciilor de care are nevoie victima și la care ea are dreptul în conformitate cu standardele internaționale. Victimele au nevoie în primul rând **de o asistență medicală și psihologică specializată**. Și dacă asistența medicală o acordă instituții de stat specializate, ce dispun de licență pentru prestarea acestor servicii, asistența psihologică rămâne a fi mai degrabă sarcina personalului unui ONG specializat, personal care posedă cunoștințe de profil în domeniul asistenței psihologice.

Victimele pot avea nevoie de un **ajutor material imediat**, pentru a-și procura haine și obiecte de primă necesitate. Mijloacele sau obiectele necesare, produsele alimentare etc. vor fi oferite de obicei de ONG și organizațiile internaționale interguvernamentale.

Foarte des victimele vor avea nevoie de un **adăpost pe un timp anumit**. În acest scop în municipiul Chișinău a fost înființat un azil special pentru victimele traficului de ființe umane, administrat de Organizația Internațională pentru Migrațiune și un ONG specializat.

Victimele vor avea, de asemenea, nevoie de **asistența unui jurist**, întrucât ele adesea au probleme cu actele de legitimare, diverse probleme de ordin familial, spațiu locativ ș.a.m.d. În același timp, victima traficului are dreptul să ceară urmărirea penală a persoanelor din vina cărora a suferit. Ea are, de asemenea, dreptul la compensarea pagubei fizice, materiale și morale. Pentru a-și satisfa-

La 1 septembrie 2001 Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” din Republica Moldova a lansat propria Linie Fierbinte, ce permite deservirea simultană a 3 apeluri, administrată fiind de consultantți cu experiență în domeniul consilierii telefonice, care au beneficiat de o instruire specializată. Din 20 mai 2003 **Linia Fierbinte** operează cu un număr național **0 800 77777** (gratis pentru apeluri din Republica Moldova) și un număr internațional **(373 22) 23 33 09** (pentru apeluri de peste hotare). În perioada 1.01.2001 – 31.12.2004 prin intermediul Liniei Fierbinți a centrului Internațional „La Strada” au fost recepționate circa 13.200 apeluri și consiliate tot atâtea persoane.

ce aceste drepturi, ea va avea nevoie de un avocat. Asistența juridică, inclusiv a unui avocat pentru victimele traficului, la fel va intra în sarcina unui ONG specializat. În prezent această funcție socială revine organizației neguvernamentale "Centrul de prevenire a traficului de femei".

După ce victimei i s-a acordat primul ajutor, va trebui să ne gândim cum să facem din ea o persoană competitivă pe piața muncii. Firește, va fi nevoie să o **ajutăm să capete o profesie solicitată pe piață.**

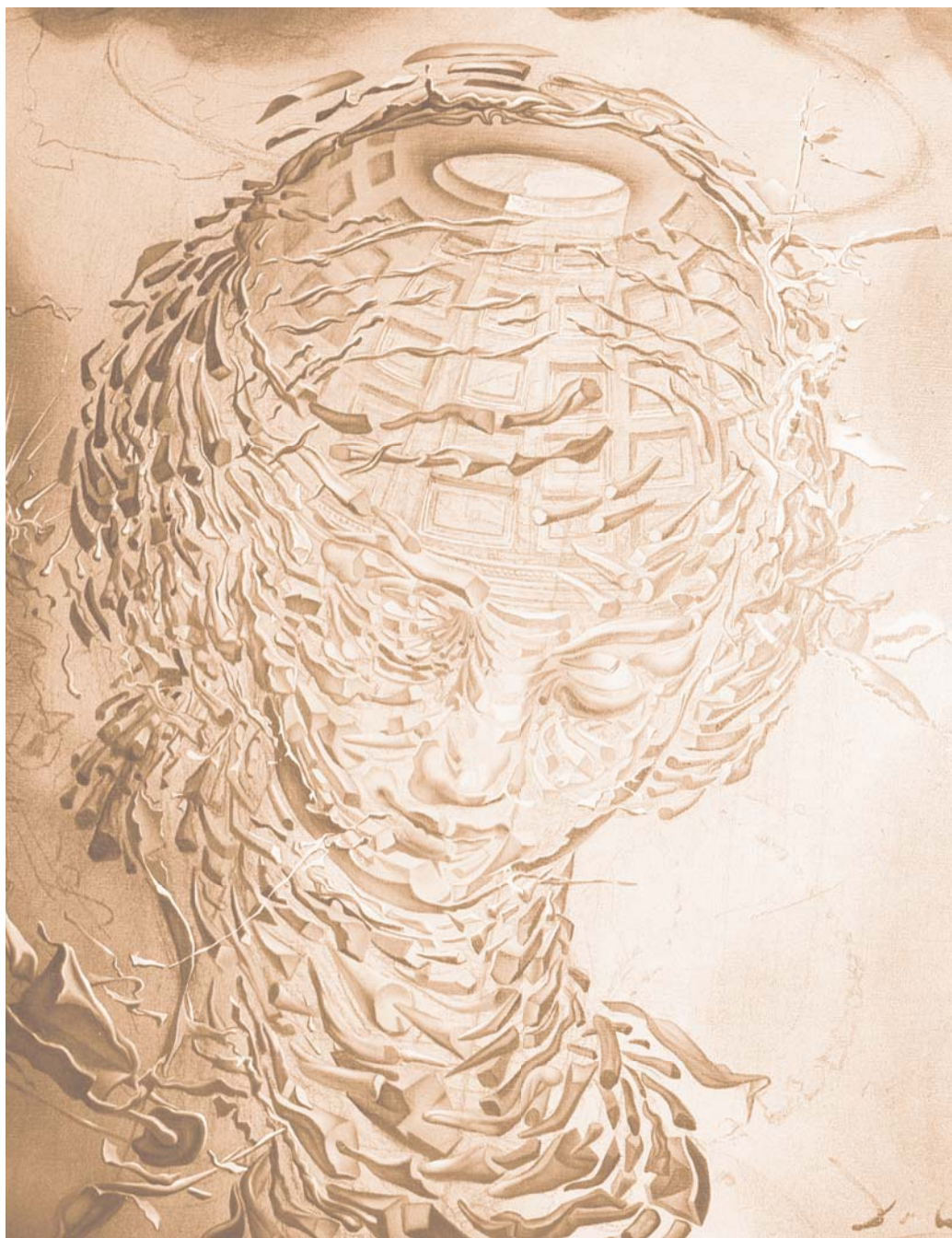
Care va fi influența MNR asupra dezvoltării societății civile?

ONG sunt chemate să joace un rol din cele mai importante în apărarea și asistența victimelor traficului de ființe umane. Ca reprezentanți ai societății civile, ONG-urile nu numai că de fapt completează asistența pe care statul o acordă victimelor traficului, dar și asigură un control public al respectării

obligațiilor membrilor MNR, inclusiv a structurilor de stat. Orice proces în interiorul MNR trebuie monitorizat și evaluat din punctul de vedere al corespunderii drepturilor omului și respectării standardelor de lucru cu victimele. ONG asigură de asemenea recunoașterea institutului demnității umane în raport cu victimele traficului de persoane.

În același timp, crearea MNR constituie un aport important la constituirea și dezvoltarea institutelor democratice ale unui stat bazat pe drept, care asigură protecția drepturilor fundamentale ale omului prin intermediul unui sistem de garanții politico-juridice. Însăși structura MNR și modul de funcționare antrenează în activitatea lui toate nivelurile societății: persoane separate, organizații neguvernamentale și structuri de stat la nivel local și național. Experiența colaborării dintre societatea civilă și structurile statale în cadrul MNR are o deosebită importanță mai ales pentru statele aflate în tranziție.

Centrul Internațional "La Strada"

III. 2. Linia Fierbinte – instrument indispensabil al Centrului de Contact pentru identificarea persoanelor traficate

Ce înseamnă o Linie Fierbinte?

Linii fierbinți au devenit demult un instrument eficient de prestare a diverselor servicii pentru populație, în temei informaționale. Pentru organizațiile care contactează cu victimele traficului de ființe umane Linia Fierbinte poate deveni liantul Centrului de Contact (din cadrul Mecanismului Național de Referire), care ar întruni și concentra informația despre toate serviciile specializate în domeniul acordării asistenței și protecției persoanelor traficate.

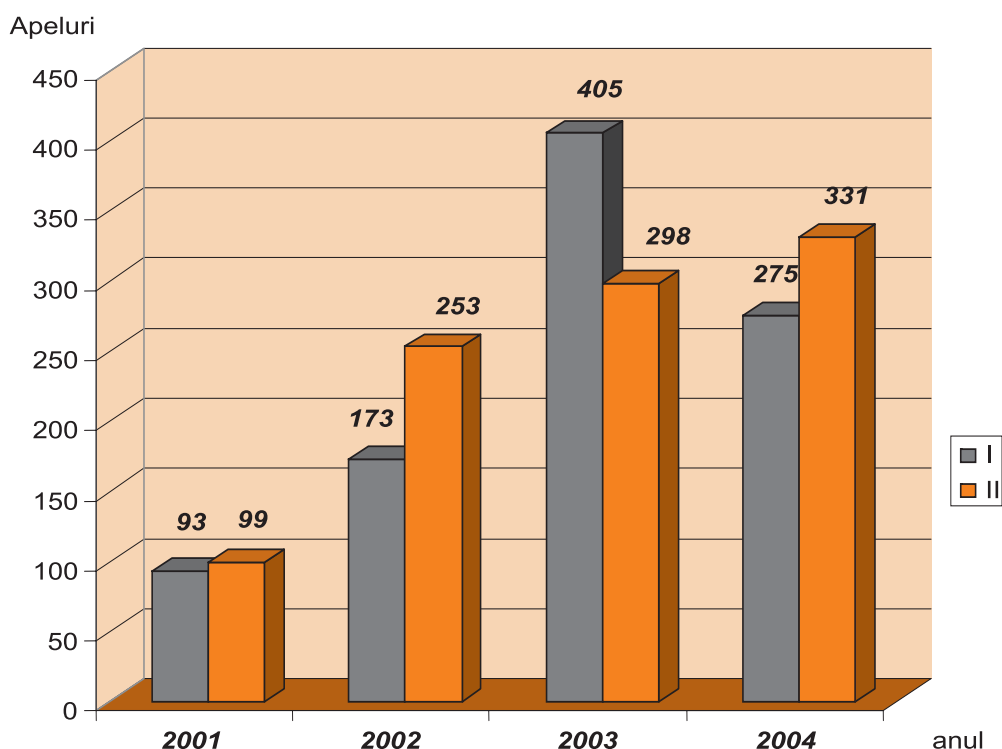
Centrul de Contact este o verigă a MNR și îndeplinește mai multe funcții. Una din funcțiile primordiale este identificarea persoanelor traficate. La acest Centru, prin intermediul Liniei Fierbinți pot telefona/apela pentru ajutor persoanele traficate, rudele care suspectează că apropiații lor au fost traficați sau posedă informații sigure în acest sens. Tot la Linia Fierbinte a Centrului de Contact pot apela diferite categorii ale grupurilor profesionale (cum ar fi grăniceri, lucrători sociali, psihologi, angajații

oficiilor forței de muncă), care, în activitatea lor cotidiană, contactează cu persoanele traficate și le pot informa despre disponibilitățile Centrului de Contact, le pot referi în vederea acordării asistenței necesare în fiecare caz concret. Specialiștii Centrului de Contact instrumentează identificarea finală a cazului de trafic de femei, în mod special atunci când profesioniștii din alte domenii presupun un posibil caz de trafic cu ființe umane. O altă funcție, nu mai puțin importantă a Centrului de Contact, este asigurarea cooperării prestatorilor de servicii în domeniul anti-trafic în vederea redresării necesităților acestei din urmă categorii de persoane.

Centrul Internațional „La Strada” desfășoară activitatea de identificare a cazurilor de trafic, acordând asistență socială persoanelor traficate printr-un mecanism de referire. „La Strada” practică această activitate din toamna anului 2001, devenind la moment un Centru de Contact neformal din Republica Moldova.

**Statistica apelurilor de natura SOS la Linia Fierbinte «La Strada»
1.01.2002 – 31.12.2004**

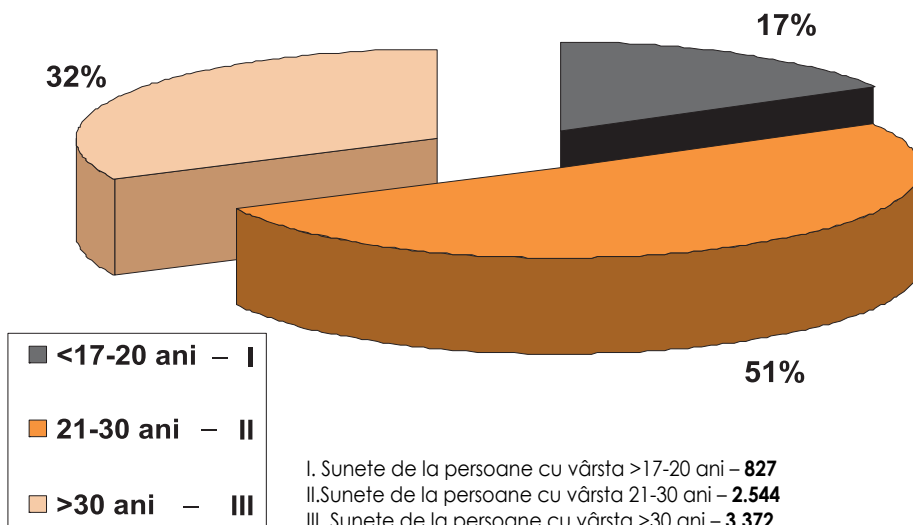
Total apeluri – 1927

I. Asistență victimelor traficului (recuperare din locul exploatării și/sau repatriere și/sau reintegrare), inclusiv apeluri repetate pe acelaș caz în procesul de soluționare – 946.

II. Informații și asistență în căutarea și/sau eliberarea persoanelor dispărute – potențiale victime ale traficului de persoane, inclusiv apeluri repetate pe acelaș caz – 981.

Statistica sunetelor conform vârstei
1.01 - 31.12.2004

Odată identificată la Centrul de Contact, în scop de satisfacere a necesităților evaluate de colaboratorii Centrului, persoana este referită altei structuri pentru a primi un anumit tip de asistență (spre exemplu, dacă persoana traficată are nevoie de cazare temporară, asistență medicală și consiliere psihologică, ea va fi referită la un azil specializat, unde poate beneficia de atare servicii). Aceste structuri acordă nemijlocit asistența specializată, fără a începe din nou cu identificarea cazului și intervierea acesteia. Tot Centrul de Contact (prin intermediul Liniei Fierbinți) monitorizează persoana/cazul o perioadă mai îndelungată de timp, de la 6 luni până la un an, în scopul identificării necesităților suplimentare și asigurării integrării cu succes în societate a persoanei respective.

Care este rolul Liniei Fierbinți în identificarea persoanelor traficate?

De fapt, acest instrument al Centrului de Contact este una din sursele principale anume de identificare a persoanelor traficate, precum și a persoanelor potențial traficate. Linia Fierbinte mai asigură, 24 din 24 de ore, legătura continuă a victimei traficului de ființe umane cu lucrătorul social sau cu echipa de lucrători sociali. În sfârșit, Linia Fierbinte ar asigura o legătură permanentă între diferiți prestatori de servicii din cadrul MNR și Centrul unic de Con-

tact, care colectează și actualizează informația despre fenomen în ansamblu și despre fiecare caz de trafic aparte, evitându-se astfel dublarea inutilă a informației diferitelor structuri autonome și risipă de eforturi.

Dar efectul cel mai atrăgător este acela de a acumula informația și a monitoriza cazurile de trafic pe diferite segmente ale rutei traficului, oferind posibilitatea de a acorda victimelor ajutor și redresa situația lor atât în țara de destinație, cât și în cea de tranzit sau de origine. De fapt, este cazul să recunoaștem că, oricum, Centrul de Contact nici nu poate fi conceput în afara unei Linii Fierbinți, care asigură accesul necondiționat, permanent și continuu a victimelor traficului cu ființe umane la asistență.

La moment în Republica Moldova numai Centrul Internațional „La Strada” dispune de o Linie Fierbinte națională, accesibilă 24 din 24 de ore. Tot pentru victime este binevenit, dacă nu chiar indicat, să sune la Linia Fierbinte, deoarece anume aici li se asigură anonimatul și confidențialitatea informației, iar orice decizie victima o ia de sine stătător (asistentul social doar o ghidează și o ajută să ia cea mai potrivită decizie).

Centrul Internațional „La Strada”

IV. ASISTENȚA ȘI PROTECȚIA VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE. NECESITĂȚI ȘI REALITĂȚI

IV.1. Serviciile privind protecția și asistența victimelor traficului de persoane. Teorie și practică

Gama serviciilor de care au nevoie victimele traficului de persoane este foarte diversă. Ele decurg din suferințele fizice și morale suportate și situația critică a victimei. Organizațiile obștești și inter-guvernamentale, ce acordă asistență victimelor traficului, luptă pentru ca drepturile victimelor la pachetul de servicii standard, precum și principiile de acordare a serviciilor să fie oficial recunoscute nu numai în acordurile internaționale, cu caracter de recomandare, dar și în legislația tuturor țărilor de origine, tranzit și destinație a traficului. În Moldova deocamdată nu există un pachet, oficial aprobat, de servicii standard și proceduri standard de lucru cu victimele traficului.

De ce servicii au nevoie victimele traficului?

Pachetul maximal de servicii, acordat în Moldova victimelor traficului, include următoarele tipuri de servicii:

- 1) organizarea în securitate a repatrierii;
- 2) întâlnirea la aeroport;
- 3) oferirea unui adăpost;
- 4) servicii medicale;
- 5) asistență socială;
- 6) asistență psihologică (imediată și de lungă durată);
- 7) asistență juridică;
- 8) restabilirea actelor de identitate și a altor documente;
- 9) asistență în stabilirea contactului cu familia (la rugămintea beneficiarului);
- 10) orientare profesională, instruire profesională sau asistență în obținerea studiilor;
- 11) instruire și sprijin în sfera micului business;
- 12) asistență la angajarea în câmpul muncii.

În situații extreme ale unor victime ale traficului li se acordă sprijin în soluționarea problemei spațiului locativ.

Asistența poate fi acordată și minorilor-victime ale traficului de persoane. Dacă victima traficului este ea însăși un minor, are dreptul la asistență și protecție specială conform convențiilor internaționale și obligațiilor Moldovei în acest context. Toate acțiunile întreprinse în raport cu victimele-copii trebuie să se bazeze pe principiile respectării și apărării drepturilor omului, stabilite de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989).

Victimele traficului, ce au dat acordul să compară cu învinuiri contra traficantilor de

persoane, sunt asigurate cu:

- acces la justiție;
- apărarea și protecția victimei de amenințări și persecuții din partea traficantilor de persoane;
- asistența avocatului.

În sarcina ONG-urilor specializate, ce acordă asistență victimelor traficului, intră elaborarea unor astfel de pachete de asistență, ce ar corespunde, pe de o parte, standardelor, iar pe de altă parte, ar fi adaptate la cerințele individuale ale fiecărei victime.

Oferirea de adăpost

Oferirea unui adăpost sigur este elementul cel mai important al întregului sistem de asistență și protecție a victimei. De dreptul de a primi un adăpost trebuie să se bucure toate victimele traficului fără careva condiții (de exemplu, acordul la colaborare cu poliția).

De regulă, pentru victime se înființează aziluri confidențiale, adresele cărora sunt declarate secrete. Potrivit standardelor internaționale de lucru cu victimele traficului, asemenea aziluri urmează a fi înființate separat pentru diferite categorii de victime, întrucât victime ale traficului pot deveni nu numai femeile, dar și copiii și chiar bărbații.

Cerința cea mai importantă pentru azil este gradul de securitate. În același timp, beneficiarilor urmează să li se ofere hrană și îmbrăcăminte. Azilul trebuie să corespundă posibilității de a petrece timpul cultural (bibliotecă, ateliere de creație, sală sportivă etc.). Pe perioada șederii la azil victimelor li

"Servicii medicale și alte servicii: Statele vor asigura persoanele traficate cu servicii medicale și alte servicii sociale adecvate în perioada șederii temporare.

Repatrierea și reintegrarea: Statele vor asigura ca persoanele traficate să se întoarcă acasă în siguranță, dacă ele doresc aceasta, și atunci când ele sunt în stare să o facă".

*Standardele Drepturilor Omului privind tratamentul persoanelor traficate
Alianța Globală împotriva Traficului de Femei – Thailanda
Fundația împotriva Traficului de Femei (STV) – Olanda
Grupul Juridic Internațional privind Drepturile Omului – SUA
Ianuarie 1999*

se va propune de asemenea un complex de servicii specializate.

Persoanele ce locuiesc la azil trebuie să se conformeze anumitor reguli de ședere, nerepectarea cărora se va solda cu excluderea din azil. În același timp, nu se admite a îngrădi dreptul victimei la libera circulație, excepând timpul de noapte.

Se cuvine să precizăm că acordarea unui loc în azil este tipul de asistență cel mai scump și complicat. În Moldova nu există deocamdată organizații, care ar fi în stare să ofere victimelor spațiu locativ pe un termen mai mare de 3 luni.

Particularitățile acordării asistenței financiare victimelor traficului de ființe umane

Asistența financiară poate fi acordată în scopurile cele mai diverse: alimente, locuință, procurarea îmbrăcămintei și obiectelor de primă necesitate, pentru asistență medicală ș. a. Asistența financiară poate fi oferită prin două metode diferite:

- nemijlocit victimei traficului;
- prin intermediul organizațiilor și structurilor specializate, care acordă asistență și protecție victimelor. În acest caz victima nu primește bani, ci servicii concrete.

Varianta optimă este combinarea acestor două metode, întrucât victima traficului nu întotdeauna își poate controla bine acțiunile sale.

Oare întotdeauna victima traficului de persoane beneficiază de asistența necesară?

În practică, victima traficului este departe de a beneficia întotdeauna de asistența necesară. Din cauza diversității serviciilor de care au nevoie, nici o organizație din Moldova nu poate, de sine stătător, să le asigure pe deplin. Apare necesitatea referirii victimei către diferite organizații. În același timp, Moldova nu are un Centru unic de referire recunoscut pe larg, iar organizațiile, antrenate în acordarea asistenței unei și aceleiași persoane, nu poartă nici un fel de răspundere una față de alta pentru calitatea și caracterul complet al serviciilor oferite. Calitatea serviciilor prestate

nu este totdeauna la nivel și variază în funcție de organizația care le acordă. Fapt explicat prin insuficiența de specialiști pregătiți, lipsa accesului la informația privind această problematică.

Totodată, organizațiile sunt limitate în mijloace și încearcă să le repartizeze unui număr cât mai mare de victime. Adesea acest lucru le face, de asemenea, să reducă din termenele de acordare a asistenței, indiferent de nevoile concrete ale victimelor și starea lor psihică.

În opinia mai multor experți naționali și internaționali, una din condițiile asigurării depline și calitative a cerințelor victimelor este existența în țară a Centrului de Contact, drept element al MNR, pentru referirea victimelor și monitorizarea generală, de lungă durată a deplasării lor. De acest factor depinde rezultatul final al serviciilor oferite – reintegrarea socială a victimelor și evitarea revictimizării.

De foarte multe ori victima traficului în general nu cunoaște că are dreptul la asistență gratis. Este imperios a stabili prin lege toate drepturile victimei traficului, precum și modul de familiarizare a ei cu aceste drepturi. Fiecare victimă trebuie să se bucure de dreptul la un pachet standard de asistență: adăpost (încăpere în azil special), asistență medicală, psihologică specializată, consultații etc. Această asistență trebuie acordată necondiționat, adică indiferent dacă victima este sau nu de acord să facă depoziții.

Este inadmisibil a folosi adăpostul oferit ca loc de anchetare de către poliție. Totodată, asistența nu trebuie impusă, ci oferită victimelor benevol și într-un volum corespunzător cerințelor individuale. Victima nu trebuie lipsită de dreptul la muncă, continuarea studiilor sau a instruirii profesionale. Asistența și sprijinul oferit trebuie să fie de lungă durată și să asigure reintegrarea ei socială deplină. Asistența trebuie să fie accesibilă pentru toate categoriile victimelor traficului de persoane, care au suportat diferite tipuri de exploatare, atât peste hotare, cât și în propria țară.

Centrul Internațional "La Strada"

IV.2. Protecția victimelor traficului de persoane

În conformitate cu standardele internaționale, victima traficului de persoane are dreptul la:

- azil sigur/adăpostire într-un loc sigur;
- asistență juridică profesională a unui avocat independent, cu experiență;
- confidențialitate, adică păstrarea tainei informației despre cele întâmplate;
- dreptul la informație, cunoașterea căreia este necesară pentru soluționarea problemelor acumulate;
- asistență medicală, juridică, psihologică etc.;
- informare privind riscurile ce implică participarea la procesul penal în calitate de martor;
- protecție în corespundere cu aprecierea profesională a gradului de risc și posibilitatea schimbării gradului de protecție în funcție de circumstanțe.

În plus, victimele traficului, care au dat acordul să depună mărturie împotriva traficanților, au dreptul la:

- informare privind posibilitatea intentării unei acțiuni civile în vederea reparării daunelor materiale și morale;
- depunerea mărturiilor anonime în procesul anchetării penale;
- asistență psihologică în timpul procesului de judecată (ONG);
- primirea compensațiilor pentru pagubele morale și materiale din contul realizării averii confiscate de la traficanți.

Succesul urmăririi penale a traficanților de persoane depinde adesea de depozițiile persoanei care a suferit și care altele este singurul martor, pe ale cărui depoziții se întemeiază toată învinuirea. De multe ori persoanele care instrumentează urmărirea penală a traficanților se plâng de comportamentul inconsecvent al victimelor traficului, care inițial depun mărturie, iar mai apoi renunță la ele. Oare numai victimele sunt de vină? Oare victimele au întotdeauna deplina închipuire cum va decurge procesul penal, ce le așteaptă pe ele? Oare totdeauna ele se bucură de protecția necesară? Întotdeauna interesele victimei traficului sunt pe primul plan?

Dacă dorim ca, în definitiv, comportamentul victimei-martor să fie consecvent, trebuie, întâi de toate, să ne îngrijim de interesele ei. Fiecărei victime urmează să i se pună la dispoziție absolut toată informația despre riscurile, ce le comportă participarea la procesul penal în calitate de martor. Decizia de a colabora cu poliția în procesul de urmărire penală poate asigura un comportament consecvent al martorului de-a lungul dezbaterilor judiciare, când victima începe să resimtă o presiune emotivă din partea apărării și a rudelor învinutului, numai dacă ea, decizia, se va baza pe o bună informare. Victima-martor trebuie să fie, de asemenea, informată despre posibilitățile de a înainta, pe lângă acțiunea penală, și una civilă pentru compensarea daunei materiale și morale. Ea trebuie ajutată cum să întocmească o asemenea acțiune.

Dacă o persoană ce a suferit în urma tra-

ficului cade de acord să colaboreze cu organele de drept în procesul de urmărire a traficanților, adică să fie martor și să depună mărturie în acțiunea penală intentată, atunci acestei persoane trebuie să i se ofere întreg complexul de servicii, care-i garantează protecție și securitate. În literatura de specialitate, prin noțiunea de protecție a victimei-martor se subînțelege un complex de servicii, menit să asigure:

- a) protecția fizică** a martorilor de la eventualele atentate asupra vieții, sănătății, onoarei și averii lor;
- b) protecția psihologică** a martorilor. În timpul depozițiilor martorul resimte o mare tensiune psihologică. A locui cu o pază și urmărire permanentă din partea unor persoane străine înseamnă, de asemenea, a accepta un disconfort psihologic. Pentru eliminarea consecințelor eventualelor stresuri psihice, martorul trebuie să beneficieze de asistența psihologului și a asistentului social;
- c) protecția contra exploatării psihologice.** În scopul ajutorării și susținerii martorului, protecției lui de eventuale manipulații din partea unor lucrători incorecți ai organelor de drept, martorul trebuie să beneficieze de asistența juridică a unui avocat specializat în domeniu, independent și cu experiență.

Conform legislației Moldovei, pentru protecția fizică a martorilor pot fi aplicate măsuri obișnuite sau extraordinare ale protecției de stat.¹ Măsurile obișnuite de protecție includ:

"Drepturile umane ale persoanelor traficate vor constitui nucleul eforturilor de prevenire și combatere a traficului și de protecție, asistență și reintegrare a victimelor. Drepturile omului ale victimelor traficului de persoane se vor afla în centrul eforturilor orientate către prevenirea traficului și lupta contra lui, protecția, asistența și acordarea de compensații victimelor".

Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului:
"Principii Recomandate cu privire la Drepturile Omului și Traficul cu Ființe Umane", art. 1, mai 2002

¹ Lega Republicii Moldova nr. 1458-XIII din 28.01.1998 privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și altor persoane, care acordă ajutor în procesul penal. (Monitorul oficial al Republicii Moldova, nr. 26-27/169 din 12.09.2002)

“Accesul la justiție:

Poliția, procuratura și judecătorii vor asigura ca eforturile lor de a pedepsi traficanții să fie implementate în cadrul unui sistem care respectă și apără drepturile victimelor traficului de ființe umane la confidențialitate, demnitate și siguranță. O persecutare adecvată a traficanților include urmărirea, după caz, pentru viol, atac sexual și alte forme de abuz (inclusiv, fără limitare, omor, sarcini și avorturi forțate), răpire, tortură, tratament crud, inuman sau degradant, sclavie sau practici similare sclaviei, munci forțate sau prin constrângere, povara datoriei sau căsătorie forțată.”

*Standardele Drepturilor Omului privind tratamentul persoanelor traficate.
Alianța Globală Împotriva Traficului de Femei – Thailanda
Fundatia Împotriva Traficului de Femei (STV) – Olanda
Grupul Juridic Internațional privind Drepturile Omului – SUA
Ianuarie 1999*

- a) paza personală, paza locuinței și a averii;
- b) punerea la dispoziție a unor mijloace speciale de apărare individuală, legătură și semnalizare a primejdiei;
- c) adăpostirea provizorie într-un loc sigur;
- d) păstrarea în taină a datelor despre persoana apărută.

Măsurile extraordinare de apărare includ:

- a) schimbarea locului de muncă (serviciu) sau învățătură;
- b) transferul de domiciliu cu oferire obligatorie de spațiu locativ (casă, apartament);
- c) schimbarea actelor de identitate, cu modificarea prenumelui, numelui și patronimicului; modificarea aspectului exterior;
- d) dezbateri judiciare închise.

Gradul de protecție urmează a fi ales în funcție de circumstanțe concrete. În practică, însă, protecția fizică a victimelor traficului în Moldova nu se află deocamdată la nivelul cuvenit. Faptul se explică, în primul rând, prin greutățile perioadei de tranziție, prin care trece țara noastră. În plus, măsurile de protecție fizică se iau cu întârziere și nu întotdeauna se combină cu măsurile de protecție psihologică și a celei contra exploatării psihologice.

Experiența internațională ne demonstrează că numai stabilind o colaborare între organele ce efectuează urmărirea penală și organizațiile neguvernamentale, specializate în asistența victimelor traficului de persoane, se poate obține o balanță a intereselor anchetei penale și a intereselor persoanei care a suferit, se poate asigura un comportament stabil al martorilor și succesul anchetei penale.

Centrul Internațional «La Strada»

IV.3. Respectarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Activitatea organelor de drept în acest domeniu

Făcând o sinteză a rezultatelor activității organelor de drept în domeniul respectării legislației cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în anii 2003-2004, Procuratura Generală constată că, potrivit statisticii, în 2003 au fost intentate **173 dosare penale** privind traficul de persoane, 9 de trafic cu copii, 71 dosare penale de proxenetism și 7 de scoatere ilegală a copiilor din țară. Comparativ cu 2002, când au fost intentate doar 42 dosare penale de trafic de persoane și 49 de proxenetism, în 2003 numărul lor a crescut aproximativ de 3 ori.

În anul 2004 în republică au fost depistate și înregistrate **382 infracțiuni** legate de fenomenul traficului de ființe umane, din care 238 crime de trafic de ființe umane, 103 crime de proxenetism, 33 crime de trafic de copii și 8 crime de scoatere ilegală a copiilor din țară.

Majoritatea crimelor cu trafic de persoane au fost depistate de organele de poliție din municipiile Chișinău, Bălți, din raionul Anenii Noi, de Direcția poliției de transport și de Direcția de combatere a traficului de ființe umane din cadrul MAI. În raioanele Glodeni, Comrat, Nisporeni, Rezina, Râșcani, Strășeni, Cimișlia și Șoldănești au fost depistate câte 2 astfel de infracțiuni, în raioanele Dondușeni, Criuleni, și Ocnița au fost înregistrate câte o infracțiune, iar în raioanele Căușeni, Leova și Vulcănești, în anul 2004 nu a fost depistată nici o crimă de acest gen.

În instanțele de judecată în 2003 au fost trimise pentru examinare în fond 107 cauze penale pe infracțiunile ce țin de traficul cu persoane, iar în anul 2004 – 162 cauze. În anul 2002 instanțele judecătorești au condamnat 22 persoane pentru săvârșirea acestor infracțiuni, în 2003 – 34 persoane, iar în anul 2004 – 95 persoane. dintre care 13 persoane pentru trafic de ființe umane, 75 persoane – pentru proxenetism, 7 persoane pentru trafic de copii.

Analiza practicii judiciare demonstrează că examinarea cauzelor de trafic în judecată este neuniformă, iar sentințele de condamnare sunt destul de blânde, ceea ce influențează negativ activitatea de prevenire a fenomenului. Din persoanele condamnate în 2004 pentru comiterea acestor infracțiuni, doar 13 au fost condamnate la închisoare cu ispășirea reală a pedepsei, celelalte la privațiune de li-

bertate cu suspendarea executării pedepsei, la amendă, precum și eliberate de ispășirea pedepsei penale în baza Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova.

Unele sentințe în sensul aplicării pedepsei penale sunt de neînțeles. Spre exemplu, judecătoria sectorului Botanica i-a recunoscut culpabili de comiterea infracțiunilor de trafic cu persoane și proxenetism pe cetățenii C. și S., condamnându-i la 10 ani de închisoare, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de probă de 2 ani. Prin sentința aceleiași judecătoria din 10.03.2003 cetățeanul Turciei O., anterior condamnat pentru recrutarea fetelor spre Turcia în scop de prostituție, pentru săvârșirea unor acțiuni similare, a fost achitat și eliberat de sub strajă din sala de judecată. Și numai la apelul procurorului sentința a fost modificată, el fiind condamnat la 15 ani privațiune de libertate și anunțat în urmărire generală. În multe cazuri persoanele condamnate cu suspendarea executării pedepsei continuă aceeași activitate criminală. Bunăoară, prin sentința judecătoria Botanica din 11.02.2003, cetățeanul L. a fost recunoscut culpabil de proxenetism și condamnat la 15 ani privațiune de libertate, cu suspendarea pedepsei aplicate pe un termen de probă de 3 ani. Ultimul, încălcând grosolan condițiile prevăzute de lege, în primăvara anului 2003, nu mult timp după pronunțarea sentinței, înțelegându-se în prealabil cu o persoană neidentificată, prin înșelăciune și sub pretextul angajării la lucru peste hotare, a recrutat-o pe cetățeanca B., transportând-o în orașul Dubai, pentru a practica prostituția.

Alarmant este faptul că Moldova rămâne să fie una din principalele țări de origine a traficului de copii, peste hotarele republicii fiind traficate în special fete-minore în scopul exploatării sexuale. Conform datelor Organizației Internaționale pentru Migrațiune din cele peste 1.400 victime ale traficului de ființe umane, repatriate în ultimii 4 ani, 10-12% sunt minore. În dosarele penale de trafic cu persoane, instrumentate în ultimii doi ani, figurează circa 90 de fete minore, victime ale traficului. Centrul temporar pentru minori din Moscova estimează că peste 50 la sută din copiii care cerșesc pe străzile Moscovei sunt din Republica Moldova.

Eugen RUSU, procuror, șeful secției protecție a drepturilor și intereselor constituționale și combaterea traficului de ființe umane, analizează activitatea organelor de drept în domeniu pe anii 2003-2004

Articolul 206. Traficul de copii

“(1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, precum și darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul:

- a) exploatării sexuale, comerciale și necomerciale, în prostituție sau în industria pornografică;
- b) exploatării prin muncă sau servicii forțate;
- c) exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, inclusiv în cazul adopției ilegale;
- d) folosirii în conflicte armate;
- e) folosirii în activitate criminală;
- f) prelevării organelor sau țesuturilor pentru transplantare;
- g) abandonării în străinătate, se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani.”

Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 -XV din 18.04.2002 (Monitorul oficial al Republicii Moldova nr. 128-129/1014 din 13.09.2002).

Practica demonstrează că traficul de ființe umane, ca orice altă formă de crimă organizată, poartă un caracter complex și se consumă printr-un lanț întreg de infracțiuni. Complexitatea infracțiunii se răsfrânge negativ asupra procesului de investigare, făcând această procedură dificilă. Având un caracter transfrontalier, traficul de persoane în mare parte are loc în două-trei și mai multe țări, fapt ce complică și mai mult desfășurarea urmăririi penale.

După cum demonstrează practica, cei mai mulți dintre copiii-victime provin, de regulă, din familii social vulnerabile sau dezorganizate, precum și copii rămași fără îngrijirea părintească, părinții fiind la muncă peste hotare. Aceștia cad lesne sub influența străzii și a viciilor sociale, devenind o pradă ușoară pentru traficanți. Spre exemplu, cetățenii D., B. și Ț., în interes material, prin înșelăciune și abuz de încredere și sub pretextul de a vizita Piața Roșie, au recrutat-o pe minora C., în vârstă de 16 ani, și au transportat-o la Moscova, unde, prin violență, au impus-o să întrețină relații sexuale cu mai mulți bărbați. Ca rezultat, victima, nesuportând condițiile de exploatare, s-a aruncat de la etajul 6 a unei case de locuit, alegându-se cu leziuni corporale grave.

Copiii sunt traficați peste hotare nu numai în scopul exploatării sexuale, ci și pentru industria pornografiei infantile, la cerșit și munci forțate, în alte scopuri înjositoare și inumane. Mulți copii, mai ales din raioanele Nisporeni și Strășeni, sunt traficați în scopuri de prostituare și cerșit în Polonia. Prin sentința judecătorei raionului Ungheni din 23.12.2002 cetățeanul S. a fost condamnat pentru trafizarea cetățenii T. cu fiicele sale minore în Polonia, în scop de cerșit, iar prin sentința judecătorei Ialoveni din 29.04.03, pentru trafizarea unei minore în Ucraina la munci forțate cetățeanul P. a fost condamnată la 7 ani de închisoare. Începând cu anul 1998 din raionul Nisporeni filierele de romi au traficat peste hotare să practice cerșitul 8 copii, despre care până în prezent nu este nici o veste.

Urmărirea penală a cazurilor de trafic se complică și din cauza statutului victimei, care are o poziție specifică în cadrul procedurii penale. Ca regulă, victima traficului nu acceptă colaborarea cu organele de drept, în multe cazuri face declarații false, incomplete sau contradictorii. Deseori victima, după ce a depus declarații, pleacă din nou peste hotare sau, influențată de traficanți, se ascunde de organele urmăririi penale, își schimbă declarațiile, întreprinde alte acțiuni ce complică desfășurarea anchetei. Un asemenea comportament al victimelor se explică mai degrabă prin faptul că ele adesea suportă presiuni din partea traficanților. Din care motive apare necesitatea audierii victimei de către judecătorul de instrucție și aplicării unor măsuri de protecție în privința ei.

Ar mai fi de precizat că măsurile protecției de stat a părții vătămate, a martorilor și a altor persoane care acordă ajutor în procesul penal, prevăzute de Legea nr. 1458 din 28.01.1998, în practică se aplică extrem de rar și anevoios, fapt influențat de mai mulți factori de ordin juridic, economic și social. Aplicarea lor cere de la organele de drept, în primul rând, de la Ministerul Afacerilor Interne, **instruirea și perfecționarea permanentă a ofițerilor de la urmărirea penală**. Se impune, de asemenea, **modificarea legii menționate în vederea creării unui mecanism bine definit de protecție a victimelor**.

Analiza în complex a problemei traficului a relevat că la executarea necorespunzătoare a legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane influențează mai mulți factori, printre care și:

- **executarea nesatisfăcătoare** de către organele centrale de specialitate și autoritățile publice locale **a măsurilor de ordin economic și social**, care ar înlătura cauzele și condițiile ce favorizează emigrarea ilegală, inclusiv traficul de ființe umane;
- **lipsa unor strategii și politici din partea statului privind controlul fenomenului migrației cetățenilor peste hotare** în căutarea muncii bine remunerate;
- **activitatea slabă a organelor de poliție** în depistarea cazurilor de trafic și a traficanților, explicată, în mare parte, prin lipsa de experiență în acest domeniu nou de activitate;
- **imperfecțiunea legislației** privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, protecția și asistența victimelor acestui fenomen;
- **lipsa unei colaborări eficiente între organele de drept, structurile guvernamentale și ne-guvernamentale în acest domeniu**, mai ales la nivel local.

Din analiza de mai sus rezultă că pentru a dezbădăcina acest flagel social în Moldova, sunt necesare un șir de măsuri economice, legislative și educaționale, precum și o creștere a activismului tuturor structurilor ce se opun traficului de persoane. **Anumite măsuri pot fi întreprinse prin crearea în Republica Moldova a Mecanismului Național de Referire pentru identificarea, asistența și protecția victimelor traficului de ființe umane.**

V. EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ

V.1. Șase luni de activitate a Agenției pentru coordonarea asistenței victimelor traficului de ființe umane. Rolul Liniei Fierbinți a Echipei mobile

Care este experiența creării MNR în alte state?

Activitatea organizației neguvernamentale ASTRA este orientată spre stăpînire a tuturor formelor traficului de ființe umane, în special de femei și minori, prin intermediul prevenirii, instruirii și unei ample informări a tuturor institutelor, profesioniștilor și publicului larg, precum și pe calea asistenței directe victimelor și potențialelor victime ale traficului. ASTRA desfășoară două programe: **programul de prevenire/instruire** și **programul de asistență victimelor**, care include și funcționarea Liniei Fierbinți, unică în felul său din Serbia.

În rezultatul unei activități intense pe parcursul anilor 2002-2003, orientate spre crearea structurii și volumului de muncă pentru toți membrii viitorului MNR, în Serbia, către martie 2004 a fost înființat Mecanismul Național de Referire, care, la acel moment, se numea Agenția de coordonare a asistenței victimelor traficului de persoane. La drept vorbind, unele mecanisme de referire și acordare a asistenței victimelor existau neoficial și până la înființarea Agenției. Mecanisme similare erau folosite la nivelul unor organizații neguvernamentale, cum ar fi ASTRA, ce coordonează Linia Fierbinte SOS, Sfatul contra violenței în familie, care, în colaborare cu poliția și organizațiile internaționale, coordonează activitatea azilurilor.

Șase luni de la începutul activității Agenției este un termen relativ scurt, însă cu toate acestea, putem și ar fi util să tragem anumite concluzii în scopul îmbunătățirii activității ei, precum și în scopul unui schimb de experiență cu alte MNR ce activează deja sau se vor constitui în timpul apropiat.

Principala concluzie este că MNR are dreptul la viață, deoarece face posibilă coordonarea activității tuturor participanților la procesul de identificare și referire a victimelor. Cu toate acestea, în cadrul procesului propriu-zis, ne-am confruntat cu anumite probleme, generate de insuficiența soluțiilor instituționale sau chiar lipsa acestora, de abordările diferite ale problemei de către organizațiile neguvernamentale, pe de o parte, și instituțiile de stat, pe de altă parte, ș.a.

Agenția pentru coordonarea asistenței victi-

melor traficului a fost creată pe lângă Ministerul Muncii, Angajării în Câmpul Muncii și Problemelor Sociale din Republica Serbia. În fruntea Agenției se află un coordonator și adjunctul lui, care reprezintă Agenția în relațiile cu celelalte organizații. Pe lângă Agenție a fost înființat un organ consultativ – o Echipă mobilă, care include personalul Agenției și reprezentanții consilierilor electorali: reprezentanții organizațiilor neguvernamentale ASTRA și ai Sfatului contra violenței în familie. Consilierii trimit la Agenție toate dosarele privind victimele presupuse, informația despre care a fost colectată la Linia Fierbinte SOS și în cadrul lucrului cu clienții, de la organizațiile-partener sau din oricare altă sursă, cu condiția că victima este de acord să beneficieze de o asemenea asistență. Echipa mobilă analizează fiecare dosar ce a parvenit la Agenție și ia decizia de a recunoaște persoana ca victimă sau nu, precum și care modalitate de asistență ar fi oportună persoanei concrete. Principiul de bază al Echipei mobile este: totul se face în exclusivitate pentru victimă și în interesul ei, deoarece voința victimei reclamă indubitabil respectul nostru.

Deși **Memorandumul de înțelegere** reciprocă, care a anticipat crearea MNR în Serbia, a fost elaborat și aprobat de toate părțile semnatare (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Angajării în Câmpul Muncii și Problemelor Sociale, ONG ASTRA, ONG Sfatul contra violenței în familie, Organizația Internațională pentru Migrațiune), el rămâne, din păcate, nesemnat și până în prezent.

După cum am mai pomenit, ASTRA este mem-

Tamara Vucasic, membru al organizației neguvernamentale **ASTRA** (Serbia) își împărtășește experiența de muncă în cadrul MNR pe paginile publicației noastre.

¹ Termenul este utilizat în proiectul Memorandumului de înțelegere reciprocă, ce a precedat crearea MNR.

bru al Echipei mobile. De rând cu eforturile poliției, anume prin intermediul Liniei Fierbinți de la ASTRA¹ au fost identificate majoritatea victimelor din Serbia (atât cetățeni sârbi, cât și cei străini). Practica a arătat că victimele și rudele lor preferă să apeleze la Linia Fierbinte a ONG ca să comunice anumite informații și să ceară ajutor. Să nu uităm, că în țara noastră, posibil, ca și în alte state ale Europei de Sud-Est, cetățenii manifestă suspiciune față de diferite instituții și autorități statale, în același timp, practic nu resimt neîncredere față de Linii Fierbinți ale ONG-urilor. Avem numeroase exemple, când fetele care s-au adresat mai întâi la instituțiile de stat, unde li s-au atribuit statutul de victimă, ulterior ne-au telefonat nouă la Linia Fierbinte, cerându-ne anumit tip de ajutor, care li s-a refuzat când s-au adresat funcționarilor de stat. Și în acest caz ar trebui să ținem cont de trauma cu care s-au ales victimele traficului, dar și de faptul că ele nu mai au încredere în anumite instituții. În plus, ONG-urile sunt mai flexibile și mai emancipate de tergiversările birocratice și administrative, care complică și amână intervențiile, în special când e cazul să reacționăm imediat.

Pe de altă parte, în decursul acestor șase luni am descoperit, că în unele instituții schimbul de informații și procedurile administrative s-a simplificat considerabil numai grație faptului că Agenția a fost înregistrată pe lângă minister. **Acest fapt a condus la o creștere a numărului victimelor identificate în martie-iulie 2004.** Bineînțeles, toate institutele statale corespunzătoare au fost informate despre înființarea Agenției și Echipei mobile. A devenit aproape că o regulă: instituțiile de stat mai des înclină să se adreseze Agenției, pe când victimele, rudele lor și cetățenii de rând dau prioritate contactelor cu ONG.

Ca reprezentanți ai ONG, ar fi să menționăm că Agenția și Echipa mobilă își vor atinge scopul și vor îndreptăți ființarea lor numai în cazul dacă vor acorda asistență adecvată și imediată victimelor traficului de persoane, fără îndelungi tergiversări administrative, și dacă nu se vor transforma într-o instanță obișnuită sau mecanism birocratic, ce-și are ca scop satisfacerea sau îndeplinirea propriilor condiții.

¹ Din toamna lui 2003 și până în martie 2004, numărul victimelor identificate, adică a victimelor plasate la azil, s-a micșorat. În toată această perioadă, majoritatea victimelor plasate în azil au fost descoperite cu ajutorul Liniei Fierbinți SOS de la ASTRA.

V.2. Traficul de ființe umane: este gata oare UE să reacționeze?

Anti-Slavery International, creată la 1839, este cea mai veche organizație în lume. Activitatea ei este axată pe stărpirea robiei prin intermediul cercetărilor întreprinse, a creșterii gradului de informare și desfășurarea unor campanii tematice. Anti-Slavery International își desfășoară activitatea de comun acord cu organizațiile locale în scopul de a obliga guvernele să recunoască existența robiei și să ia măsuri pentru desființarea ei în practică.

Extinderea Uniunii Europene a fost una din prioritățile politice de bază ale Europei din ultimii treisprezece ani. Douăsprezece țări (Bulgaria, Republica Cehă, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, România, Slovacia, Slovenia și Ungaria) au devenit candidate în membrii UE din 1998 (Turcia – din 1992). În octombrie 2002 Comisia Europeană a concluzionat că toate țările, cu excepția României, Bulgariei și Turciei, vor fi gata în 2004 să devină membre ale EU, iar Bulgaria și România vor fi susținute să devină membre în 2007¹.

Posibilele consecințe ale extinderii au fost analizate riguros din toate perspectivele. Cu toate acestea, dezbaterile nu au atins o chestiune importantă: cum va influența extinderea traficului de ființe umane în țările-membre ale UE și în noile state vecine. Am putea crede că acest lucru a fost condiționat de lipsa unor date privind traficul cu persoane în UE, în general, de lipsa unor strategii paneuropene în acest domeniu și/sau lipsa unei analize sistematice a situației. Se așteaptă că, odată cu primirea în UE a noilor state limitrofe, rolul lor se va schimba. Tot ce-i posibil că așa state ca Polonia, Republica Cehă, Slovacia să devină în EU preponderent țări de tranzit, și, într-o măsură mai mică, țări de destinație. Există destule dovezi de trafic cu femei din Rusia, Belarusi, și Ucraina în/prin Polonia, trafic cu femei din Slovacia, Ucraina, Republica Moldova, Vietnam și China în Republica Cehă, și pare că această situație are să perpetueze. Se presupune că "noile" state ale UE înregistrează de-acum o situație specifică, fiind state de origine, tranzit și destinație a victimelor traficului, folosite în diverse scopuri.

În prezent, multe state-membre recunosc traficul de ființe umane ca o infracțiune penală numai în cazul dacă traficul se efectuează în scopul exploatarei sexuale. Dar din 2004² statele vor trebui să includă în legislația lor penală (ca infracțiune) și traficul în scopul muncii forțate sau serviciilor forțate, robiei sau în scopul institutelor și tradițiilor similare robiei. Cu toate acestea, însăși modificarea legislației penale ca atare deloc nu înseamnă că au apărut strategii eficiente de ameliorare a situației victimelor traficului, vândute în alte scopuri, decât exploatarea sexuală. Dimpotrivă, în această privință mai e încă mult de făcut.

Cum va influența calitatea de membru în UE strategiile de contracarare a traficului ale noilor state-participante?

Dezbaterile politice în UE despre necesitatea adoptării "legislației, ce interzice traficul cu ființe umane, ce ar uni eforturile de combatere a traficului și de acordare a asistenței victimelor traficului" au finalizat cu adoptarea de către UE a Deciziei-Cadru privind lupta cu traficul de ființe umane³, care obligă statele-membre ale UE să criminalizeze traficul de persoane. Aceasta înseamnă că toate statele-participante la UE trebuie să adopte o legislație cu privire la traficul de persoane. Chiar dacă vom putea spera la o definiție mai perfectă a traficului de ființe umane și la crearea unor mecanisme legislative de reprimare mai perfecte pentru asemenea crime, este absolut evident că această măsură în sine nu e o soluție. Și, la sigur, nu e o soluție pentru victimele traficului. Directiva Consiliului⁴ privind permisul de ședere, eliberat cetățenilor țărilor terțe, devenite victime ale

¹ SVU Societatea cehoslovacă pentru știință și artă, organizație «Participarea femeilor la dezvoltarea Europei» (Women in Development Europe - WIDE), <http://www.svu2000.org/women/wide.htm>

² Decizia-Cadru a UE, Decizia-Cadru a Consiliului UE 2002/629/JHA.

³ Decizia-Cadru a UE, Decizia-Cadru a Consiliului UE 2002/629/JHA cu privire la combaterea traficului de ființe umane obligă toate statele-participante la UE, către 2004, să aducă legislația națională penală privind combaterea traficului de ființe umane, inclusiv adoptarea definiției generale de trafic cu ființe umane, în conformitate cu Protocolul despre prevenirea și curmarea traficului de persoane, în special cu femei și copii, și pedepsele pentru el, ce completează Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva crimei transnaționale organizate: «traficul cu ființe umane» înseamnă recrutarea, recrutarea repetată, transmiterea, ascunderea sau obținerea de persoane, înfăptuită în scopuri de exploatare, pe cale de amenințare cu forța sau aplicarea ei și alte forme de impunere, furt, escrocherie și înșelăciune, abuz de putere sau de situație vulnerabilă, ori pe cale de mituire, în formă de plată sau profit, pentru obținerea acordului persoanei, care controlează altă persoană. Exploatare include, ca minimum, exploatarea prostituției altor persoane sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, robie sau tradiții, similare robiei, stare de dependență sau prelevare de organe».

⁴ Directiva-Cadru a Consiliului UE 2004/81/EC

Iveta Bartuncova,
colaborator al organizației
internationale de apărare
a drepturilor Anti-Slavery
International (Londra), își
expune punctul de vedere
în problema traficului de
ființe umane în configurația
noii Uniuni Europene.

traficului, este o posibilitate benefică pentru statele de destinație de a asigura reevaluarea drepturilor victimelor traficului. Cu toate acestea, legea ca atare este doar o șansă pentru ameliorarea situației, dar nu va putea fi transpusă în viață, dacă nu vor fi elaborate strategii eficiente și sisteme de implementare. **În acest context, Ghidul practic al OSCE/ODIHR «Mecanismele referirii victimelor traficului de persoane pe plan național»¹ este unul din instrumentele utile, ce pot fi folosite.** El conține propuneri practice, modele ale procedurii de identificare și exemple de practici pozitive în soluționarea problemei.

Așadar, de ce au nevoie victimele traficului de persoane?

Recunoaștere. În opinia mea, **identificarea victimelor traficului** rămâne una din problemele cheie. În cele mai multe cazuri, victimele au un statut de emigrant ilegal. Ele sunt numite «fără acte» sau «migranți ilegali», iar cele care au fost vândute în scopul prostituției – pur și simplu «prostituante». În majoritatea țărilor de destinație victimele traficului, care nu sunt recunoscute ca jefte, riscă să fie deportate și chiar să se pomenească arestate în instituții speciale de imigranți. Drept consecință, victimele traficului de persoane nu-și cunosc drepturile și nu au acces la măsurile de asistență, care, potrivit legislației multor țări, sunt preconizate pentru susținerea și asistența victimelor.

Timp. După identificarea victimei traficului sarcina cea mai importantă este de a o asigura imediat cu o asistență și protecție adecvată. O premisă de bază pentru asigurarea asistenței adecvate în țara de destinație ar fi acordarea unui permis de ședere. Un moment foarte important al statutului de domiciliu o constituie perioada de imediată recuperare – **timp pentru reflecție**, care-i dă posibilitate victimei să reflecte asupra situației create și să ia o decizie cumpănită în privința faptului dacă va da sau nu mărturie împotriva traficantului. În felul acesta, perioada de reflecție de asemenea va înlesni colectarea datelor despre *modus operandi* (modul de acțiune) al traficantilor și face colaborarea cu organele de urmărire mai reală. Cu toate acestea, nu toate țările oferă timp pentru reflecție. Iar cele care aplică această metodă în practică, uneori întâmpină dificultăți.

Susținere. Experiența furnizorilor de servicii, precum și rezultatele unor cercetări speciale²

arată, că a oferi un spațiu locativ și posibilitatea de a fi independent din punct de vedere financiar este lucrul cel mai important pentru victima traficului. **Accesul la o susținere amplă și măsurile de ajutorare, așa ca acordarea unui adăpost, de exemplu, a asistenței medicale și consultației psihologului, a unor consultații juridice și alte servicii, laolaltă cu posibilitatea de a munci și a fi independentă din punct de vedere financiar, contribuie la integrarea victimei și diminuează riscul victimizării repetate.** Cu toate acestea, o asemenea măsură de susținere a victimei traficului ca posibilitatea de a lucra în țara de destinație este rar întâlnită deocamdată.

Drepturi. Domicilierea, după expirarea timpului pentru reflecție (dacă așa ceva se aplică în țara respectivă), în majoritatea cazurilor depinde de dorința individuală și posibilitatea de a participa la procesul penal împotriva traficantului. Dar statutul de domiciliere trebuie să corespundă, înainte de toate, principiilor general umane și drepturilor universale ale omului, pentru a nu expulza din țară persoana, dacă ea se poate trezi în pericol și poate fi supusă violenței. Decizia cu privire la statutul de domiciliere trebuie să se întemeieze pe estimarea gradului de seriozitate a abuzului și pagubei, provocate victimei în acea țară, în care ea se află la moment, precum și pe estimarea riscului de a fi expusă unor represii sau încălcării drepturilor omului în continuare, în cazul revenirii acasă, inclusiv a riscului de a fi din nou revictimizată.

Protecție. Țările de destinație trebuie să ia aminte că după reîntoarcerea acasă, în țara de origine, **victimele traficului pot nimeri din nou în mâinile traficantilor**, mai ales dacă ele sunt "subjugate" printr-o datorie, dacă nu sunt asigurate cu o protecție față de amenințările din partea traficantilor ori nu dispun de un mijloc de a se întreține în țara de origine.

Măsurile de protecție a victimelor traficului, precum și cele de persecuție a traficantilor, constituie elementele esențiale ale oricărei strategii de luptă contra traficului de ființe umane.

Și totuși, strategiile de luptă contra traficului cu ființe umane nu vor fi eficiente atâta timp, cât nu vor fi întreprinse eforturi serioase de stârpire a principalelor cauze și circumstanțe, ce condiționează acest fenomen. Este o problemă foarte complicată nu atât pentru țările de origine, ce nu intră în UE, cât pentru UE (extinsă) însăși.

¹ Mecanismele Naționale de Referire pentru victimele traficului de ființe umane. Unind eforturile de protecție a drepturilor victimelor traficului. Ghid practic. OSCE/ODIHR, 2994. National Referral Mechanisms, Joint Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons, A Practical Handbook; OSCE/ODIHR, 2004

² Traficul de ființe umane. Drepturile omului: o nouă definiție a protecției victimei; Elaine Pearson, Anti-Slavery International, 2002.

VI. CONCLUZII

Avantajele creării MNR

Crearea MNR va permite:

- creșterea numărului victimelor identificate și asigurarea accesului la asistență și protecție;
- apărarea drepturilor victimelor traficului în conformitate cu standardele internaționale;
- accesul la pachetul standard de servicii pentru toate categoriile victimelor;
- extinderea gamei de servicii, oferite victimelor și creșterea calității lor;
- succesul urmăririi penale a traficanților;
- temelia unei colaborări regionale și internaționale eficiente în lupta cu traficul de ființe umane.

Asistența și protecția victimelor traficului de persoane poate fi realizată prin:

- 1) crearea unui mecanism bine pus la punct de interacțiune a tuturor persoanelor, ce contactează cu victimele traficului în scopul identificării, asistării și protecției lor;
- 2) înființarea unor organizații specializate de referire a victimelor;
- 3) diseminarea cunoștințelor privind metodologia de lucru cu victimele, organiza-

rea schimbului de experiență și a instruirii persoanelor, ce contactează cu victimele;

- 4) utilizarea mai rațională a mijloacelor financiare, resurselor umane și a personalului calificat prin specializarea în acordarea de servicii și în referirea victimelor;
- 5) crearea unei baze normative pentru reglementarea modului de identificare, acordare a asistenței și de protecție a victimelor traficului (procedurile standard și principiile de lucru cu victimele);
- 6) stabilirea gradului de răspundere pentru încălcarea standardelor de acordare a serviciilor victimelor;
- 7) a ridica la un nou nivel calitativ munca și serviciile, oferite victimelor traficului de persoane;
- 8) crearea unei baze informative de date privind fenomenul, în scopul elaborării unor propuneri de perfecționare a muncii cu victimele traficului și de luptă contra lui.

Crearea MNR constituie un aport considerabil în edificarea și dezvoltarea institutelor democratice ale statului de drept, ce asigură protecția drepturilor și libertăților universale ale omului prin intermediul unui sistem de garanții politico-juridice. Societatea civilă obține niște pârghii de influență reală asupra structurilor statului, care permit a ține la control respectarea de către stat a obligațiilor sale internaționale în domeniul dreptului omului și a soluționa o problemă socială atât de importantă ca traficul de ființe umane. Practica colaborării societății civile și structurilor de stat în limitele MNR este deosebit de importantă pentru țările aflate în tranziție.

Centrul Echipa Contacte

Prevenire Asistența Informare Educație Parteneriat

Legislație Rapoarte și studii Statistică Documente

Îndrumare și ghiduri Materiale informative Publicație tematică „La Strada EXPRESS” Bibliotecă cu peste 500 de titluri

Pedagogii Asistenții sociali Organele de drept Mass media Clerul ș.a.

ONG naționale ONG de peste hotare Organizații internaționale

Despre noi Politică voluntarului Activități

Despre noi

Programa și activități

Despre TF

Publicații

Training

Partenerii

Sponsorii

Voluntarii

24 din 24 HOT-LINE - 0 800 77777 373 22 233309

pune întrebări

23-24/10/2004

Workshop "Preocupari noi in lucru cu victimele traficului de fiinte umane..."

Vezi noutatile >>

Rom Engl

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii "La Strada"

LINIA FIERBİNTE

0 800 77777

gratis pentru apeluri din orice localitate RM

(373 22) 23.33.09

pentru apeluri de peste hotare

MD 2012, Chișinău, Republica Moldova,
L.P. 259
Tel.: (373 22) 23 49 06
Fax: (373 22) 23 49 07

E-mail: office@lastrada.md;
Web Site: <http://www.lastrada.md>